

На основу члана 1. став (6), члана 5. став (1) тачка б) и члана 6. Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ”, број 63/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Републике Српске и Влада Федерације Босне и Херцеговине закључују

СПОРАЗУМ О УСВАЈАЊУ ДОКУМЕНТА ГЛОБАЛНИ ОКВИР ФИСКАЛНОГ БИЛАНСА И ПОЛИТИКА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА ПЕРИОД 2020-2022 ГОДИНЕ ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ВЛАДЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Извршавајући надлежности Фискалног савјета Босне и Херцеговине установљених Законом,

У настојању да одржи континуитет унапређења координације фискалне политике у Босни и Херцеговини,

Уважавајући потребу благовремене израде буџета за 2020. годину,

У циљу испуњавања једне од основних надлежности Фискалног савјета Босне и Херцеговине, те постизања макроекономске стабилности и фискалне одрживости свих нивоа власти, стране су сагласне о сљедећем:

I

Овим споразумом Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Републике Српске и Влада Федерације Босне и Херцеговине усвајају документ „Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини за период 2020 – 2022 године”, на који је дата сагласност на 1. сједници Фискалног савјета, одржаној 27.12.2019. године.

II

У документу Глобалног оквира фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини 2020-2022 године, утврђено је да ће оквир буџета институција Босне и Херцеговине за 2020, 2021. и 2022. годину износити 996 милиона КМ, уз издвајање прихода од индиректних пореза у износу од 780 милиона КМ.

III

Документ „Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини за период 2020 – 2022 године” је саставни дио овог Споразума.

Предсједавајући

Савјета министара БиХ

Др Зоран Тегелтија

Предсједник

Владе Републике Српске

Радован Вишковић

Премијер

Владе Федерације БиХ

Фадил Новалић

Број: _____

Број: 011-144/20

Број: _____

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФИСКАЛНИ САВЈЕТ

**ГЛОБАЛНИ ОКВИР ФИСКАЛНОГ БИЛАНСА И
ПОЛИТИКА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ**

Сарајево, децембар 2019. године

Листа скраћеница

- ГОФБП - Глобални оквир фискалног биланса и политика
- БиХ - Босна и Херцеговина
- ДЕП - Дирекција за економско планирање
- ОМА – Одјељење за макроекономску анализу
- ПДВ – Порез на додану вриједност
- ЈР - Јединствени рачун
- УИНО- Управа за индиректно/неизравно опорезивање
- РС - Република Српска
- БД - Брчко Дистрикт
- ДОБ - Документ оквирног буџета
- К(1,2,3,4) - квартал (1,2,3,4)
- ДГ ЕЦФИН - Генерални директорат за економска и финансијска питања ЕУ
- ЕУ - Европска унија
- БДП - бруто друштвени производ
- ЕУРОСТАТ - Европска статистичка канцеларија
- ЕЦБ - Европска централна банка
- ЦПИ - индекс потрошачких цијена
- ММФ - Међународни монетарни фонд
- ЕК - Европска комисија
- ЦАР - мјера адекватности капитала (банке)
- НПЛ - неквалитетни кредити
- ЦББИХ - Централна банка БиХ
- ТР- текући рачун
- УНЦТАД – Канцеларија Уједињених нација за трговину, инвестиције и развој
- СДУ (ДСУ) - страна директна улагања
- ВЕ/ХЕ/ТЕ/СФЕ - вјетроелектрана/хидроелектрана/термоелектрана/соларна електрана
- УК - Уједињено Краљевство
- ЦЕФТА - Средњоевропски уговор о слободној трговини

САДРЖАЈ	
РЕЗИМЕ	1
УВОД	2
I МАКРОЕКОНОМСКИ ОКВИР БиХ	3
1.1. Реални сектор.....	4
1.1.1. Кретање БДП-а БиХ У 2018. години и пројекције за 2019. годину.....	4
1.1.2. Претпоставке кретања БДП-а за период 2020 - 2022. године	5
1.2. Индустијска производња у периоду 2019 - 2022. година.....	7
1.3. Тржиште рада БиХ.....	8
1.4. Цијене у средњорочном периоду	10
1.5. Прогноза кретања раста банкарских кредита и депозита	11
1.6. Спољни сектор.....	12
1.6.1. Платни биланс Босне и Херцеговине 2019 - 2022. године	12
1.6.2. Преглед спољнотрговинске размјене за период 2019 - 2022. године	14
1.7. Страна директна улагања	15
II ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА ЗА ПЕРИОД 2019 - 2022. ГОДИНЕ	18
2.1. Основе и претпоставке пројекција прихода од индиректних пореза	18
2.2. Трендови наплате индиректних пореза	19
2.2.1. Наплата у 2018. години	19
2.2.2. Наплата у периоду јануар - септембар 2019. године.....	20
2.3. Пројекције прихода од индиректних пореза за период 2019 - 2022. године	29
2.3.1. Пројекције за 2019. годину.....	30
2.3.2. Пројекције за период 2020 - 2022. година	31
2.4. Разлике у односу на претходне пројекције	33
2.5. Ризици по пројекције.....	34
3.1. Ниво и структура јавне потрошње	35
3.2. Табеларни преглед оквира буџета	36
3.3. Горње границе задужења буџета	42

РЕЗИМЕ

Глобални оквир фискалног биланса и политика у БиХ за период 2020 - 2022. година (ГОФБП БиХ) састоји се из три дијела. Прво поглавље овог документа засновано је на макроекономским показатељима и пројекцијама за период 2020 - 2022. године, израђеним од стране Дирекције за економско планирање БиХ (ДЕП БиХ), с посебним фокусом на макроекономске показатеље који непосредно утичу на елементе фискалне политике, а нарочито на висину јавних прихода. Према прогнозама ДЕП-а, у Босни и Херцеговини се, под претпоставком очувања повољног екстерног окружења и наставка интензивнијег провођења структурних реформи, у периоду од 2020 - 2022. године очекује реални раст БДП-а по стопама од 3,7%, 3,8%, те 4,0%, респективно.

У другој дијелу ријеч је о приходима од индиректних пореза, њиховој висини и структури у претходној години, те пројекцијама истих за наредних средњорочни период, израђеним од стране Одјељења за макроекономску анализу при Управном одбору Управе за индиректно опорезивање БиХ (ОМА). Овај дио садржи и елементе расподеле ових врста прихода између различитих фискалних субјеката у БиХ, темељених на важећим прописима који регулишу ову област.

У 2018. години је наплаћено 6.220,8 мил. КМ или 78,2 мил. КМ више прихода у односу на 2017. годину. Пројекције су премашене на приходима од ПДВ-а и акциза на дуван због позитивних трендова наплате нето ПДВ-а у посљедњем кварталу 2018., те промјене структуре тржишта цигарета у корист увозних које су донијеле и промјене шеме наплате прихода од акциза.

У складу са наведеним кретањима прихода, уважавајући нужност смањења укупне јавне потрошње у БиХ, те сагледавајући потребе и надлежности свих институција у БиХ, предвиђени износ средстава за финансирање институција БиХ, а који потичу из прихода од индиректних пореза за 2020, 2021. и 2022. годину је на нивоу од 780 милиона КМ. Преостали износ прихода од индиректних пореза дијелиће се у складу са важећим законским рјешењима.

Фискални циљ у БиХ за 2020. годину је примарни суфицит, исказан у складу са Законом о Фискалном савјету у БиХ, као разлика између текућих прихода и текућих расхода коригован за износ нето камате, који је у 2020. години планиран у износу од 289,3 мил. КМ или 0,8% пројцираног БДП-а за 2020. годину.

Ниво јавне потрошње као удио у БДП-а у периоду 2020 - 2022. година треба смањивати са циљем да иста консолидовано на нивоу БиХ буде испод 40% БДП, а иста се у периоду 2020 - 2022. година креће од 40,3% до 37,2% процијењеног БДП-а.

Горње границе задужења буџета у 2020. години, исказане као износ потребан за сервисирање укупних дугова или проценат од БДП-а, у зависности од законског рјешења, предвиђају се у оквирима који прописују закони којима је регулисано задуживање за сваки од нивоа власти.

УВОД

Законом о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини¹ (у даљњем тексту: Закон) из 2008. године успостављено је Фискални савјет БиХ са задатком координације фискалне политике, како би се осигурала макроекономска стабилност и фискална одрживост Босне и Херцеговине, Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко Дистрикта БиХ.

Према Закону, ово тијело је одговорно за координацију фискалне политике у БиХ и надлежно је за усвајање приједлога документа „Глобални оквир фискалног биланса и политика у БиХ“. Савјетодавна група службеника из Министарства финансија и трезора БиХ, Федералног министарства финансија, Министарства финансија Републике Српске и Дирекције за финансије Брчко Дистрикта припрема и подноси Приједлог ГОФБП-а Фискалном савјету, којег чине предсједавајући Савјета министара БиХ, премијери, државни, федерални и министар финансија РС, те гувернер Централне банке и градоначелник БД у својству посматрача.²

Глобални оквир фискалног биланса и политика у БиХ представља најважнији документ фискалне координације. Садржи сљедеће:

- ✓ приједлог фискалних циљева буџета институција БиХ, Федерације БиХ, РС и Брчко Дистрикта
- ✓ приједлог макроекономских пројекција
- ✓ приједлог пројекција прихода од индиректних пореза
- ✓ приједлог расподеле прихода од индиректних пореза за сљедећу фискалну годину, и
- ✓ приједлог горње границе задужења буџета институција БиХ, Федерације БиХ, РС и Брчко Дистрикта.

У складу с наведеним, основни циљеви ГОФБП-а су: поставити макроекономске прогнозе за документе оквирних буџета и буџете државе, ентитета и Брчко Дистрикта, утврдити приходе од индиректних пореза и њихову расподелу, те одредити укупни ниво дуга.

ГОФБП, дакле, поставља свеобухватан оквир за индивидуалне ДОБ-ове, те су макроекономске пројекције у основи ДОБ-а засноване на Глобалном оквиру фискалног биланса и политика.

ГОФБП БиХ за период 2020 - 2022. године, израђен у складу са Законом, садржи све напријед наведене елементе, чије усаглашавање представља основну претпоставку буџетског планирања носилаца фискалних политика у БиХ, односно суштину цјелокупне фискалне координације у БиХ.

¹ „Службени гласник БиХ“, бр. 63/08

² Фискални савјет није независни чувар, како је то случај у појединим чланицама ЕУ. То је координирајуће тијело које успоставља основу за државу, ФБиХ, РС и БД да формирају властите буџете.

I. МАКРОЕКОНОМСКИ ОКВИР БиХ

Као полазна основа за израду пројекција укупних прихода од индиректних пореза, у табели испод су дате процјене и пројекције макроекономских индикатора у БиХ до краја 2022. године, које ће у наставку текста бити детаљније елаборисане, заједно са потенцијалним ризицима који пријете остварењу пројецтираног макроекономског сценарија.

Табела 1.1. Макроекономски показатељи БиХ (званични подаци за 2017. годину, посљедњи расположиви подаци за 2018. годину и пројекције 2019 - 2022. године)

Indikator	Zvanični podaci*		Projekcije			
	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Nominalni BDP u mil KM	32.326	34.016	35.346	36.893	38.720	40.699
Nominalni rast u %	4,1	5,2	3,9	4,4	5,0	5,1
BDP deflator (prethodna godina = 100)	101,1	101,6	100,9	100,8	101,3	101,3
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	31.986	33.490	35.041	36.590	38.226	40.185
Realni rast u %	3,0	3,6	3,0	3,5	3,6	3,8
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	1,3	1,4	1,0	1,2	1,4	1,5
Potrošnja u mil KM	30.852	32.106	32.992	33.982	35.027	36.268
Realni rast u %	1,0	2,2	1,6	1,6	1,7	1,8
Vladina potrošnja u mil KM	6.369	6.611	6.776	6.918	7.056	7.268
Realni rast u %	1,5	0,9	1,0	0,6	0,5	0,5
Privatna potrošnja u mil KM	24.482	25.496	26.216	27.064	27.971	28.999
Realni rast u %	0,8	2,5	1,8	1,9	2,0	2,1
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	5.653	6.310	6.857	7.556	8.240	9.095
Realni rast u %	5,8	9,2	8,3	9,7	8,9	8,8
Vladine investicije u mil KM	728	859	954	1.240	1.450	1.653
Realni rast u %	1,4	15,4	9,4	28,1	15,3	11,2
Privatne investicije u mil KM	4.924	5.451	5.903	6.316	6.790	7.442
Realni rast u %	6,4	8,3	8,1	6,7	7,6	8,3
Uvoz u mil KM	17.701	18.635	19.476	20.799	22.420	24.344
Nominalni rast u %	13,2	5,3	4,5	6,8	7,8	8,6
Realni rast u %	7,7	3,2	2,5	4,2	5,6	5,0
Izvoz u mil KM	12.574	13.559	14.291	15.466	17.084	18.845
Nominalni rast u %	18,0	7,8	5,4	8,2	10,5	10,3
Realni rast u %	11,8	5,9	3,4	6,0	7,5	7,1
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	15,9	16,5	17,2	18,0	19,2	20,1
Bilans tekućeg računa u mil KM	-1.473	-1.376	-1.470	-1.609	-1.605	-1.763
Rast u %	6,2	-6,6	-6,9	9,5	-0,3	-9,8
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-4,6	-4,0	-4,2	-4,4	-4,1	-4,3

*Posljednji revidirani raspoloživi podaci.

Извор: ДЕП, ДОБ - Макроекономске пројекције 2020 - 2022, септембар 2019. година

1.1. Реални сектор

1.1.1. Кретање БДП-а БиХ У 2018. години и пројекције за 2019. годину

Према званичним подацима БХАС (статистика националних рачуна), Босна и Херцеговина је у 2018. години остварила реални раст бруто домаћег производа (у даљњем у тексту: БДП) од 3,6% (мјерено расходовним приступом), што представља наставак тренда економског раста из претходних година. Овај економски раст је остварен захваљујући јачању домаће и извозне тражње услед изразито повољних економских прилика у спољном окружењу. Имајући у виду структуру економије у Босни и Херцеговини у оквиру које финална потрошња и инвестиције представљају кључне компоненте економског раста, сасвим је очекивано да су исте имале највећи допринос у економском расту у 2018. години. Тако је током 2018. године финална потрошња забиљежила раст од 2,2% и допринос економском расту од 2,1 процена поена (у даљњем у тексту: п. п.), док је у оквиру инвестиција забиљежен раст од 9,2% и допринос укупном економском расту од 1 п. п. С друге стране, повољне економске прилике у међународном економском окружењу у 2018. години резултирале су повећањем укупног извоза у Босни и Херцеговини од око 6,0%, док је увоз остварио раст од 3,2%, што је довело до смањењења трговинског дефицита од 3,6% и позитиван допринос економском расту од око 0,5 п.п.³

Према прелиминарним подацима Агенције за статистику Босне и Херцеговине (у даљњем у тексту: БХАС) статистика националних рачуна, расходни приступ, процјењује се да је Босна и Херцеговина у К1 2019. године остварила економски раст од 2,3% у односу на исти период претходне године, док је десезонирана стопа у односу на К4 2018. године износила 0,6%.⁴ Ово представља наставак тренда економског раста из претходне године, с тим да је регистрована стопа-раста била нешто нижа у односу на претходну годину. Успоравање тренда економског раста у Босни и Херцеговини у односу на претходну годину у великој мјери је последица слабљења економских кретања у међународном економском окружењу у првој половини 2019. године које се манифестовало успоравањем раста бруто домаћег производа прије свега у земљама Европске уније (у даљњем у тексту: ЕУ). Наиме, према прелиминарним подацима ЕУРОСТАТ-а за прво полугодиште 2019. године, економски раст у земљама ЕУ 28 износио је 1,5% у односу на исти период претходне године, што представља значајно нижу стопу раста у односу на претходну годину. Посматрано по земљама, најзначајнија слабљења економског раста у П1 2019. године забиљежена су у Њемачкој и Италији, гдје су регистроване стопе раста износиле 0,7%, односно -0,1% у односу на исти период претходне године.⁵

С друге стране, ако се на бази расположивих података (национални рачуни за К1 2019. годину и краткорочни економски показатељи за П1 2019. годину) посматра економски раст у Босни и Херцеговини могу су примијетити први знаци успоравања раста БДП-а у односу на претходну годину. Наиме, стопа оствареног економског раста од 2,3% у К1 2019. години је знатно нижа у односу на К1 2018. године када је регистровани раст износио 3,1%. Ако се има на уму да је током претходног периода спољно окружење

³ БХАС, саопштење, „Бруто домаћи производ за Босну и Херцеговину 2018. годину, расходни приступ, први резултати“, 23.7.2019. године.

⁴ БХАС, саопштење, „Бруто домаћи производ, расходни приступ, тромјесечни подаци“, 28.6.2019. године

⁵ EUROSTAT, News release, “GDP main aggregates and employment estimates for second quarter 2019”, 13/7/2019,

представљало једну од кључних детерминанти економског раста у Босни и Херцеговини, није тешко закључити да је успоравање истог у 2019. години директна посљедица слабљења економске активности у земљама ЕУ.

Расположиви краткорочни подаци о економским кретањима у Босни и Херцеговини у П1 2019. години, као што су пад индекса индустријске производње од 4,5%, стагнација робног извоза -0,1%, као и успорен раст броја запослених у односу на претходну годину, те низак ниво грађевинских радова наговјештавају успоравање економског раста до краја 2019. године. Вриједи такође истаћи да су негативне посљедице слабљења привредне активности из спољног окружења знатно видљивије у оквиру извозно оријентисаних грана прерађивачке индустрије и самог извоза роба у Босне и Херцеговине. Стога се према пројекцијама ДЕП-а до краја 2019. године очекује знатно нижа стопа раста укупног извоза од 3,4% у односу на претходну годину. Унаточ слабљењу извозне тражње, очекивани раст робног извоза је 2,5% (што је дупло нижа стопа раста у односу на претходну годину), док се истовремено очекује нешто значајнији раст извоза услуга од око 6%. С друге стране, ако се у виду има структура приватне потрошње у Босни и Херцеговини која је прилично нееластична, до краја 2019. године може се очекивати наставак тренда раст укупног увоза од 2,5% на крају 2019. године. Ово приближавање стопа раста извоза и увоза обзиром на знатно вишу увозну основицу довело би до благог повећања спољнотрговинског дефицита, док би допринос спољне трговине у економском расту био неутралан.

Међутим, унаточ слабљењу показатеља из производно-извозног сектора, очекује се да ће Босна и Херцеговина кроз компоненте домаће тражње (потрошња и инвестиције) на крају 2019. године остварити економски раст од око 3% у односу на претходну годину.⁶ Наиме, ако се има у виду да приватна потрошња чини око 75% БДП-а у Босни и Херцеговини, није тешко закључити да кретања у оквиру ове компоненте у бити одређују кретање економског раста у земљи. Тако се на основу показатеља како што су раст приватне потрошње у К1 2019 године од 1,6%, повећање броја запослених и пензионера као и њихових примања (која су још увијек веома скромна), те текућих прилива из иностранства очекује да би приватна потрошња до краја 2019. године могла остварити раст од 1,8%. Уз овај раст приватне потрошње очекује се и раст јавне потрошње од 1%, што би на крају године требало резултирати повећањем укупне финалне потрошње од 1,6%. Поред повећања потрошње, у 2019. години у Босни и Херцеговини се очекује да би повећања инвестиционих улагања од 8,3% кроз улагања приватног и јавног сектора требали дати значајан допринос очекиваном економском расту током 2019. године.

Очекивани раст приватних инвестиција, али и раст јавних инвестиција од око 9,0%, као резултат повећане реализације пројеката у електроенергетском сектору и транспортној инфраструктури, свакако ће позитивно утицати на раст БДП-а. Наравно, овдје треба истаћи и то да је ниво учешћа јавних инвестиција у укупним инвестицијама, али и у БДП-у прилично скороман и да је стопа раста јавних инвестиција склона честим осцилацијама. Наведене осцилације свакако треба везати за изворе финансирања истих. Највеће учешће у финансирању инвестиционих пројеката имају инострани извори финансирања (кредити и грантови). Што се тиче домаћих извора финансирања, они се односе на буџетска средства и мањим дијелом на властита средства учесника у реализацији пројеката.

⁶ Пројекција ДЕП-а, септембар 2019. године

1.1.2. Претпоставке кретања БДП-а за период 2020 - 2022. године

Референтне међународне институције које се баве пројекцијама економског раста у свијету као што су: Међународни монетарни фонд, Свјетска банка и Европска комисија у периоду 2020 -2022. године, најављују превазилажење глобалних економских изазова као што су трговинске несугласице, питања БРЕХИТ-а која ограничавају јачање економског раста. Тако се, према посљедњим расположивим пројекцијама ММФ-а, у овом периоду очекује да свјетска економија забиљежи просјечан економски раст од преко 3,0% на годишњем нивоу, док се прогноза економског раста земаља ЕУ креће око 2,0%. Ово повољније екстерно окружење уз бољи пословни амбијент у земљи би требали представљати основне претпоставке пројекција економског раста у Босни и Херцеговини за период 2020 – 2022. године.

С тим у вези, у 2020. години у Босни и Херцеговини се пројцира економски раст од 3,5%, док би стопе раста у 2021. односно, 2022. години требале износити 3,6%, односно 3,8%. Претпоставља се да би кључни ослонац економског раста током овог периода требала представљати домаћа тражња. Наиме, повећање укупне економске активности у земљи уз очекивано повећања индустријске производње и грађевинских радова праћено повећањем броја запослених и прихода од извоза, као и повећање новчаних прилива из иностранства требали би резултирати повећањем расположивог дохотка грађана, а самим тим и повећањем приватне потрошње која ће као и претходних година представљати кључни ослонац економског раста. Тако се у периоду 2020 - 2022. године очекује просјечна стопа раста приватне потрошње од 2% (2020: 1,9%, 2021: 2,0%, 2022: 2,1%). С друге стране, имајући у виду висок ниво јавне потрошње у оквиру БДП-а у Босни Херцеговини и активности који се улажу кроз процес фискалне консолидације, током овог периода очекује се постепена стабилизација јавних финансија кроз смањење јавних расхода и истовремено повећање јавних прихода како би се ограничио раст јавне потрошње. Тако се у периоду 2020 - 2022. године очекује тек благи раст јавне потрошње од 0,5% на годишњем нивоу (2020: 0,6%, 2021: 0,5% и 2020: 0,5%). Ако се има у виду да би током овог периода пројцирана стопа економског раста била виша у односу на раст јавне потрошње, њен удио у БДП-у би се смањио са тренутних око 19,4% на 17,9% на крају 2022. године.

Инвестиције би током овог периода за разлику од претходних године могле имати значајнији раст, а самим тим и већи допринос у очекиваном расту БДП-а. У периоду 2020 - 2022. године у Босни и Херцеговини се очекује повећање укупних инвестиција по просјечној годишњој стопи раста од око 9% (2020: 9,7%, 2021: 8,9%, 2022: 8,8%). Иако ова стопа раста инвестиција може дјеловати оптимистично, вриједи истаћи да инвестиције још увијек имају прилично скромну заступљеност у структури БДП-а у Босни и Херцеговини од свега 18%. У овом временском оквиру очекује се повећања приватних инвестиција које чине већински дио укупних инвестиција (око 80% укупних инвестиција), као и доста значајнији допринос јавних инвестиција. Сматра се да би очекивано стицање статуса кандидата за чланство у ЕУ уз континуиран процес унапређења пословног окружења кроз реформске процесе могло повећати интерес како домаћих тако и страних инвеститора за инвестициона улагања у БиХ. С друге стране, обзиром на структуру и позицију бх. економије сматра се да ће јавне инвестиције представљати важну полугу за подстицање економског раста у средњем року. Пројекти у оквиру изградње путне инфраструктуре и енергетски пројекти, као и расположивост средстава код међународних финансијских институција би уз адекватну и правовремену имплементацију истих могли резултирати годишњим повећањем јавних инвестиција од

преко 15% на годишњем нивоу. Тако би у средњорочном временском оквиру ниво јавних инвестиција у оквиру БДП-а у Босни и Херцеговини требао бити увећан.

Повољно екстерно окружење уз унапређење индустријске базе и подизање конкурентности у Босни и Херцеговини представљају кључне претпоставке пројекција кретања спољнотрговинске размјене са свијетом. Уз завидан степен реализације наведених претпоставки у периоду 2020 - 2022. године очекује се пораст спољнотрговинске размјене са свијетом. Током овог периода очекује се просјечни годишњи раст извоза од око 7%, при чему би пројигцирани раст роба и услуга био прилично уједначен. Тако би током овог периода, захваљујући овом извозном расту, удио извоза у БДП-у био повећан на са 40% у 2020. години на 46% на крају 2022. године. С друге стране, очекује се да би се увоз у овом временском периоду требао кретати по нешто споријој годишњој стопи раста од 4,9%. Током овог периода очекује се нешто снажнији раст увоза роба (просјечни годишњи раст увоза роба 4,9%) у односу на увоз услуга (просјечни годишњи раст 2,6%) обзиром на очекивани раст приватне потрошње и нарочито инвестиција које се већим дијелом снабдијевају кроз увоз роба. Услјед овог увозног раста удио увоза би био повећан са 55% БДП-а у 2020. години на око 60% на крају 2022. године. Нешто снажнији раст извоза у односу на раст увоза у средњем року би резултирао постепеним смањењем спољнотрговинског дефицита, односно његовом постепеном стабилизацијом као удио у БДП-у на око 14%. Под претпоставком реализације основног сценарија економских кретања у окружењу и Босни и Херцеговини током посматраног периода очекује се и дјелимично побољшање покривености увоза извозом на око 77%.

Ризици за остваривање наведених пројекција се могу класификовати у двије групе, и то на спољне и унутрашње. Тренутно расположива истраживања међународних институција која су нису коначна указују на слабљење економске активности и пословног повјерења односно економских очекивања у 2019. години. Материјализација ових ризика, као и могућност да исти буду настављени у средњем року представља највећи ризик за основни сценарио који је представљен у овом извјештају. С друге стране, већу пријетњу представљају унутрашњи изазови, односно унутрашњи ризици у Босни и Херцеговини. Унутрашње ризике представљају сложен систем доношења одлука у БиХ и спор темпо провођења економских реформи. Евентуална кашњења у процесу формирања власти и провођењу реформи би се могла негативно одразити на планирану динамику извшења јавних инвестиција, што би се сигурно одразило и на укупни економски раст.

Што се тиче ризика у средњем року за период 2020 - 2022. године, они се односе на миграцију становништва из БиХ, посебно младог, образованог и квалификованог кадра, што би могло резултирати смањењем продуктивности и споријим растом БДП-а од пројигцираног.

1.2. Индустријска производња у периоду 2019 - 2022. година

Према прелиминарним подацима БХАС-а за 2018. годину, у Босни и Херцеговини је остварен раст физичког обима индустријске производње од 1,6% у односу на претходну годину и био је праћен повећањем броја запослених лица у оквиру исте.⁷

Међутим, ако се пажљивије посматра кретање физичког обима индустријске производње, није тешко примијетити да је ова стопа раста била дупло нижа у односу на претходну годину, када је регистрован раст од 3,1%. Посљедица је ово постепеног слабљења привредне активности у спољном окружењу у другој половини године, што се понајвише одразило на прерађивачку индустрију у Босни и Херцеговини која је стагнирала. Овакав тренд слабљења индустријске производње настављен је и у првој половини 2019. године. Наиме, према тренутно расположивим подацима БХАС-а за П1 2019. годину, у Босни и Херцеговини регистрован је пад физичког обима индустријске производње од 4,5% у односу на исти период претходне године. На овај начин је настављен веома неповољан тренд слабљења физичког обима индустријске производње у Босни и Херцеговини током сваког мјесеца у првој половини 2019. године.⁸ Иако је ово смањење на нивоу периода дјелимично посљедица прилично високе основице из претходне године, ипак је чини се кључни разлог било евидентно успоравање економске активности у главним трговинским партнерима као што су Њемачка и Италија. Преглед кретања индустријске производње по секторима у бити се значајније не разликује од кретања укупне индустријске производње у БиХ, пошто је пад производње забиљежен у оквиру свих сектора. Најзначајнији пад производње забиљежен је у оквиру сектора за производњу електричне енергије 12,4%, док су смањења у оквиру сектора рударство и прерађивачка индустрија износила 2,9% односно 1,8%. Оваква кретања производног сектора су посљедица неповољне структуре у оквиру прерађивачке индустрије коју карактерише низак ниво производње углавном производа ниског технолошког интензитета који углавном зависе од кретања тржишта у главним трговинским партнерима. Стога ће кретања у оквиру индустријске производње до краја 2019. године зависити од кретања у оквиру ових трговинских партнера и евентуалног побољшања производње у оквиру сектора за производњу електричне енергије у Босни и Херцеговини.

Према расположивим пројекцијама референтних међународних институција, у периоду 2020 – 2022. године у ужем и ширем међународном економском окружењу очекује се стабилизација економских прилика. Тако да се очекује да би ова дешавања у међународном окружењу требала имати позитивне импликације на регион и у коначници на Босну и Херцеговину. Ова екстерна дешавања, уз интерне динамике које се огледају кроз побољшање пословног амбијента, требала би резултирати повећањем производње у бх. прерађивачкој индустрији која има висок степен извозне оријентације. То ће подразумевати повећање инвестиционих улагања (страних и домаћих), већу искориштеност капацитета, повећање броја запослених и у коначници пораст физичког обима индустријске производње у БиХ. Осим овога, планирана инвестициона улагања у инфраструктуру и енергетику такође би требала значајно допринијети јачању како грађевинског сектора у БиХ тако и оних грана бх. индустрије које су уско везане уз грађевинарство. Такође се очекује да енергетски сектор који је у претходном периоду био један од носилаца индустријске производње настави позитиван тренд раста производње и додатно ојача

⁷ Агенција за статистику Босне и Херцеговине, саопштење "Индекс обима индустријске производње у Босни и Херцеговини", 25.1.2019.

⁸ Агенција за статистику Босне и Херцеговине, саопштење, „Индекс обима индустријске производње у Босни и Херцеговини за јуни 2019. године - претходни подаци“, 25.7.2019. године.

индустријску производњу у БиХ у наведеном периоду. Имајући у виду све наведене околности, током овог периода у Босни Херцеговини се могу чекивати нешто више стопе раста физичког обима индустријске производње, као и значајнији допринос укупном економском расту у земљи.

Поред општих ризика за укупну бх. економију, усљед прилично високе заступљености сектора за производњу електричне енергије у оквиру индустријске структуре неповољне временске прилике и застарјелост постојећих производних капацитета.

1.3. Тржиште рада БиХ

На основу расположивих података о основним индикаторима на тржишту рада, просјечан број запослених лица у Босни и Херцеговини у П1 2019. године се наставио увећавати (2,3%) у поређењу са истим периодом 2018. године и износио је 815,7⁹ хиљада. Иако је број запослених лица увећан у свим подручјима дјелатности, најзначајнији допринос расту укупног броја запослених у Босни и Херцеговини је у дјелатности трговине. У подручју дјелатности трговине на велико и мало, поправке моторних возила, мотоцикала број запослених лица је увећан за 2,4% г/г.¹⁰ У дјелатности прерађивачке индустрије, која запошљава највећи број лица у Босни и Херцеговини, број запослених је успорено растао (0,9% г/г) у П1 2019. године.

Поменуто стање раста је много спорија у поређењу са истим периодом прошле године, што је последица дешавања у области прерађивачке индустрије (погледати поглавље индустријске производње).¹¹ Уз раст броја запослених лица, број незапослених лица у Босни и Херцеговини је смањен. У П1 2019. године просјечан број регистрованих незапослених лица у Босни Херцеговини износио је око 418,8 хиљада и мањи је за 9,3% у односу на исти период 2018. године. Интензивно смањење броја регистрованих незапослених лица утицало је на нижу стопу незапослености. Анкетна стопа незапослености у 2019. години износи 15,7%. Просјечна нето плата у Босни и Херцеговини у П1 2019. године износила је 911 КМ и номинално је већа за 5,1% у односу на исти период 2018. године. Због раста укупног нивоа цијена, реални раст просјечне нето плате био је нешто спорији и износи 4,2%. Узимајући у обзир дешавања на тржишту рада у првој половини 2019. године, може се претпоставити да би до краја године број запослених лица могао бити већи око 2,2%, уз номинални раст просјечне нето плате око 5%.

Дешавања на тржишту рада у 2020. години значајно ће детерминисати пословни амбијент, како у Босни и Херцеговини тако и региону и ЕУ. Према пројекцијама Европске централне банке (јун 2019) и пројекцијама Европске комисије (прољеће 2019), стопа незапослености у ЕУ и еурозони би требала бити нижа у 2020. години уз раст броја запослених лица. С обзиром на то да област прерађивачке индустрије и трговине у Босни и Херцеговини запошљава највећи број лица (око 39%), приликом израде пројекција о броју запослених узете су у обзир претпоставке о дешавањима у прерађивачкој индустрији као и трговини. Поред тога, ниво инвестиција утиче на интензитет раста броја запослених лица. У 2020. години према пројекцијама ДЕП-а очекује се раст обима инвестиција, трговине али и постепени раст обима индустријске производње. Све наведено би се могло одразити на раст броја запослених лица у Босни Херцеговини од

⁹ Привремени податак. Извор: БХАС, запослени по дјелатностима.

¹⁰ У поменутој дјелатности запослено је 18,5% од укупног броја запослених лица у Босни и Херцеговини.

¹¹ У периоду VI 2019/VI 2018 број запослених у прерађивачкој индустрији је смањен за 0,4%.

2,4% г/г, уз наставак постепеног смањења стопе незапослености. Просјечна нето плата би у 2020. години могла бити увећана за 3,3% г/г.¹²

Израда средњорочног сценарија 2021 - 2020. године у области тржишта рада базирана је на очекиваном економском расту у посматраном периоду, односно нивоу потражње, трговине и инвестиција. Европска централна банка у својим пројекцијама предвиђа у 2021. години смањење стопе незапослености у еурозони на 7,3%, уз повећање броја запослених од 0,6%. Претпостављени раст инвестиција и трговине у Босни и Херцеговини би се требао позитивно одразити на број запослених лица, нарочито у секторима који су претходних година запошљавали највише лица у Босни и Херцеговини. Уз позитивна дешавања у области индустрије, трговине, али и појединих услужних дјелатности створили би се реални услови за раст броја запослених лица у посматраним дјелатностима. Као и претходне године, очекује се да би допринос расту броја запослених могао бити скромнији у јавном¹³ сектору у односу на остала подручја дјелатности. Генерално, уз позитивну пословну климу, како у Босни и Херцеговини тако и у окружењу и земљама ЕУ, очекује се повећање броја запослених лица око 2,5% г/г, али и наставак тренда постепеног увећања нето плаћа од 3,4%-3,5% г/г.

Кретања на тржишту рада су детерминисана економским растом, односно пословним амбијентом и потражњом за радном снагом како у Босни и Херцеговини тако и у окружењу и ЕУ. Према томе, уколико дође до негативних одступања у пројекцијама у области индустријске производње, трговине и инвестиција, то би се одразило на динамику раста броја запослених лица и плата. Поред тога, имплементација планираних структурних реформи у Босни и Херцеговини могла би утицати на креирање нових радних мјеста и раст плата, односно побољшање/погоршања куповне моћи и животног стандарда. Све наведене промјене уједно представљају основне ризике за пројекције на тржишту рада у основном сценарију.

1.4. Цијене у средњорочном периоду

Раст цијена у Босни и Херцеговини настављен је у 2019. години, али по нешто споријој стопи у односу на претходну годину. У периоду I - VII 2019/I - VII 2018 регистрована је инфлација од 0,8%. Посматрано по одјељцима према намјени потрошње, најзначајније стопе раста биле су у одјељцима алкохолних пића и дувана (4,4%), становања, воде, ел. енергија, гаса и др. енергента (2,9%), превоза (2,5%) те хране и безалкохолних пића (1,2%). Од 1. јануара 2019. године настављено је повећање акциза¹⁴ на дуван и цигарете, односно хармонизација акцизне политике на дуван и цигарете са ЕУ легислативом, што је утицало на раст цијена у одјељку алкохолних пића и дувана. Раст цијена у одјељку превоза био је спорији у поређењу са истим периодом прошле године и великим дијелом су га детерминисале цијене нафте и

¹² Ниво просјечне нето плате у периоду 2020 - 2022. године могао би бити већи у зависности од потражње радне снаге (задржавање квалитетне и дефицитарне радне снаге).

¹³ У анализи се мисли на дјелатности јавне управе, здравства и образовања.

¹⁴ Повећање акциза на цигарете и дуван од 1.1.2019. године. Минимална акциза за паковање цигарета од 20 комада износи 2,86 КМ, а специфична акциза 1,65 КМ за исто паковање. Акциза на дуван за пушење утврђује се у висини од 80% минималне акцизе на цигарете утврђене у члану 3. став (3) ове одлуке исказане за 1.000 комада цигарета и износи 114,40 КМ по килограму. Извор: Одлука о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2019. годину.

бензина. Расту цијена у одјељку становања, воде, ел. енергија, гаса и др. енергента допринио је раст течних и чврстих горива, гаса и најамнина за становање. Иако је у одјељку хране и безалкохолних пића забиљежен нешто спорији раст цијена (у поређењу са претходно поменутих одјељцима), њихов допринос расту укупне инфлације није био занемарив због великог удјела у ЦПИ индексу. На основу тога може се претпоставити да би инфлација у Босни и Херцеговини у 2019. години могла бити нешто нижа у односу на претходну годину и износити око 1%.

Посматрајући историјски раст цијена у Босни Херцеговини, може се закључити да је великим дјелом детерминисан промјенама цијена сирове нафте на свјетском тржишту, цијенама хране, акцизама на одређене производе, цијенама комуналија итд. Због тога су пројекције инфлације у 2020. години засноване на претпоставкама о кретању цијена поменутих производа. Пројекције Свјетске банке¹⁵, ММФ¹⁶-а, као и љетне пројекције Европске комисије (ЕК) показују смањење цијена сирове нафте у 2020. години. Према ЕК, цијена сирове нафте у 2020. години би требала бити нижа у односу на 2019. годину око 4,9% и износити 61,5 \$/барелу, а инфлација у ЕУ би могла износити 1,6%. Поред тога, цијене хране према пројекцијама ММФ-а би могле бити веће за 2,1% г/г у посматраној години. За пројекције инфлације у Босни и Херцеговини у 2020. години узет је у обзир могући наставак акцизне политике на цигарете и дуван. Уз претпоставку о стабилним цијенама комуналија и хране, у Босни и Херцеговини се може очекивати инфлација од 1,2%.

У периоду 2020 - 2021. године, на основу расположивих података о свјетским цијенама, може се очекивати умјерен раст инфлације у Босни Херцеговини. Према пројекцијама Европске централне банке, у 2021. години у еурозони може се очекивати инфлација од 1,6%, при чему би цијена сирове нафте (брент) могла износити 62,7 \$/барелу, што је мање за 4,7% у односу на цијену сирове нафте у 2020. години. Истовремено, индекс цијена хране би према прољетним пројекцијама Свјетске банке у 2021. и 2022. години би могао расти (око 1,7%-1,8% г/г). Узимајући у обзир стабилне цијене комуналија, на основу наведеног може се очекивати да инфлација у Босни и Херцеговини у посматраним годинама износи 1,4%-1,5%.

Као и претходних година, пројекције инфлације у основном сценарију се ослањају на кретање цијена сирове нафте као екстерног фактора који значајно детерминише кретање цијена у Босни и Херцеговини. Поред тога, треба узети у обзир домаће факторе који детерминишу инфлацију као што су акцизе на поједине производе, цијене комуналија итд. Према томе, уколико би цијене сирове нафте у периоду 2020 - 2022. године одступале од претпостављених у основном сценарију, то би се одразило на ниво инфлације. Истовремено, ненајављена поскупљења одређених производа и комуналија могла би утицати на раст инфлације. Наставак провођења акциза на цигарете и дуван такође ће детерминисати раст цијена у Босни Херцеговини.

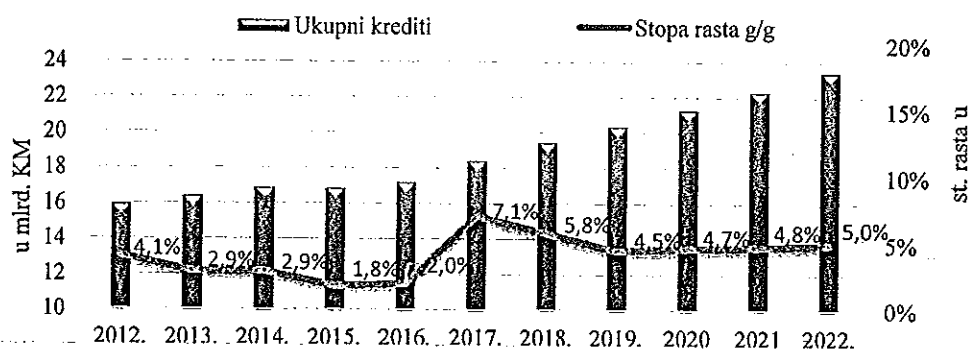
1.5. Прогноза кретања раста банкарских кредита и депозита

¹⁵ Пројекције од априла 2019.

¹⁶ WEO, јули 2019.

До краја 2018. године дошло је до раста кредитне активности по стопи 5,8% г/г са достигнутим износом од 19,5 млрд КМ. На крају седмог мјесеца 2019. године стопа раста је била 5,3% г/г, а укупна кредитна сума је износила 20,2 млрд КМ. Сви сектори су допринијели расту, а највећи по вриједности на крају седмог мјесеца су били кредити становништву са достигнутих 9,7 млрд КМ и стопом раста 7,6 % г/г те затим кредити нефинансијским предузећима, који су достигли 9,4 млрд КМ са стопом раста од 4,3% г/г. Очекивано глобално успоравања економског раста, праћено успоравањем привредног раста у Босни и Херцеговини, доводи и до претпоставке даљњег успоравања кредитног раста. Тако би, према процјени, укупни кредити до краја 2019. године расли по мањој стопи од 4,5% г/г (у односу на крај прошле године). У 2020. години се очекује стабилизација уз нешто већи раст кредитне активности са пројцираном стопом од 4,7% г/г. У 2021. години би поново дошло до убрзанијег раста са стопом 4,8% г/г те у 2022. години са стопом 5,0% г/г.

Графикон 1.1.: Укупни кредити (у млрд КМ на крају периода) и годишња стопа промјене

Извор: ДЕП

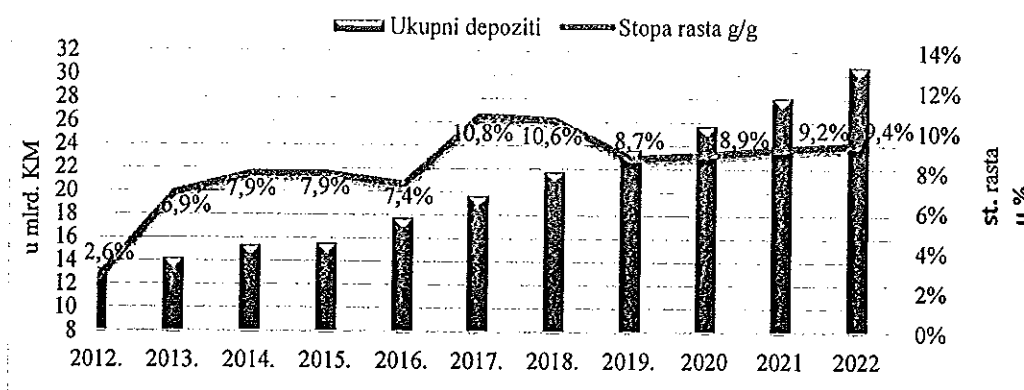
На крају 2018. године стопа раста укупних депозита је износила 10,6% г/г. Од почетка године долази до постепеног успоравања стопе раста тако да је на крају седмог мјесеца 2019. године стопа раста износила 8,9% г/г уз достигнутих 22,8 млрд КМ. У оквиру тога највећи су били депозити становништву који су достигли 12,7 млрд КМ, уз стопу раста 8,9% г/г, док су депозити нефинансијским предузећима достигли 5,3 млрд КМ са стопом раста од 5,3 % г/г.

Нешто мање стопе привредног раста у свијету и Босни и Херцеговини стварају реалну претпоставку за пројекцију успоренијег раста депозита у 2019. години са очекиваном стопом од 8,7% г/г. У наредним годинама би се могао очекивати убрзанији привредни раст који би се одразио и на боље резултате у раду банкарског сектора (побољшање финансијских показатеља ЦАР¹⁷, НПЛ¹⁸). Тиме би биле створене реалне претпоставке за остварење већих стопа раста укупне количине депозита те се очекује да ће стопе раста у 2020. години бити 8,9% г/г, у 2021. години 9,2% г/г те у 2022. години 9,4% г/г.

Графикон 1.2.: Укупни депозити (у млрд. КМ, на крају периода) и годишња стопа промјене

¹⁷ CAR- Capital Adequacy ratio - Нето капитал према укупним пондерисаним ризицима.

¹⁸ NPL-Non performing loans - неквалитетни кредити.

Извор: ДЕП

Даљње погоршање геополитичких услова и посљедично кризе на енергетском тржишту, заоштравање у трговинском рату између САД и Кине, те успоравање и пад привредне активности у Европској унији, узроковано продуженом кризом Бреگزита, би се свакако одразило и на банкарско тржиште. Нестабилан и отежан рад банкарског система би се манифестовао смањењем цјелокупне кредитне активности, те смањењем масе и стопе раста депозита.

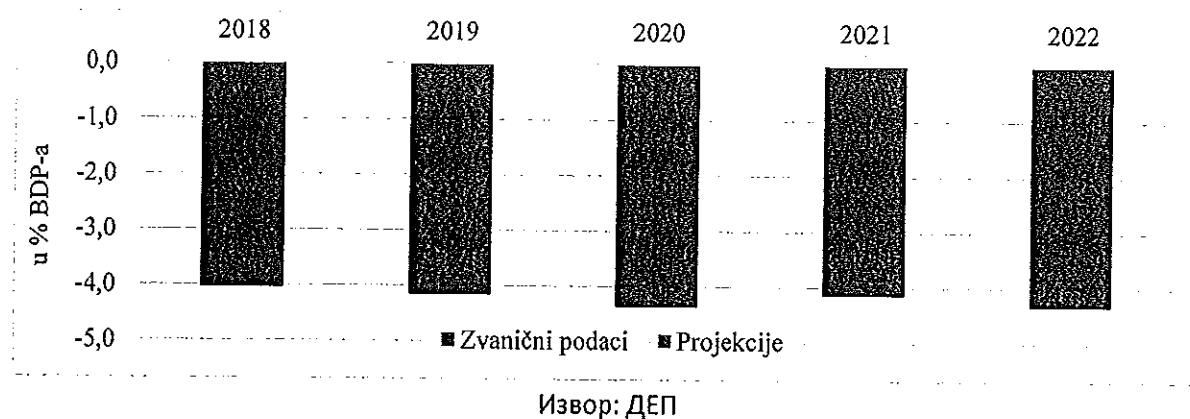
1.6. Спољни сектор

1.6.1. Платни биланс Босне и Херцеговине 2019 - 2022. година

Према званичним подацима из платног биланса Босне и Херцеговине за прво тромјесечје 2019. године те пројекцијама ДЕП-а за остала три тромјесечја 2019. године, дефицит текућег рачуна у оквиру платног биланса Босне и Херцеговине износио би 1,5 милијарди КМ, што би представљало повећање од 7% (г/г). До овог повећања дефицита текућег рачуна би понајвише дошло усљед успоравања економских активности у ЕУ, а тиме и неповољног утицаја на спољнотрговинску размјену роба и услуга Босне и Херцеговине.

У К1 2019. године дефицит текућег рачуна износио је око 477 милиона КМ, што представља повећање од 13,2% у односу на исти период претходне године. Овај пораст дефицита текућег рачуна је највећим дијелом детерминисан дефицитом спољне трговине роба и услуга, односно порастом увоза за 4,6% и порастом извоза за 2% (г/г). Текући нето приливи новца из иностранства у К1 2019. године забиљежили су раст од 9,7%, као резултат повећања текућих прилива за 6,4% (раст по основу дознака грађана из иностранства и компензација запосленим резидентима Босне и Херцеговине у иностранству) и смањења одлива новца у иностранство за 1,6% (највећим дијелом због пада дивиденди од директних и портфолио инвестиција).

Графикон 1.3: Пројекције кретања дефицита текућег рачуна Босне и Херцеговине

На бази пројекција ДЕП-а обим спољнотрговинске размјене у периоду 2020 - 2022. године би се повећао, тако да би у овом временском интервалу спољнотрговински дефицит биљежио номинални раст од 0,1-3,1%, као резултат пораста стопе увоза (6,8-8,6%) и раста стопе извоза (8,2-10,5%).

Као удио у БДП-у дефицит текућег рачуна, за 2019. годину, према пројекцијама ДЕП-а износио би око -4,0%, док би се могло очекивати да у периоду 2020 - 2022. године остане на приближном истом нивоу (дефицит би се у овом периоду могао кретати у интервалу од -4,1% до -4,4% БДП-а). Очекује се да ће се текући нето приливи из иностранства, у периоду 2020 - 2022. године, кретати од 9,2% до 10,1% БДП-а. Финансирање дефицита текућег рачуна било би, као и протеклих година, омогућено приливима финансијских средства из иностранства (кроз социјалне бенефиције и дознаке грађана из иностранства, директне стране инвестиције, трговинске кредите те кроз евентуална нова задуживања на међународном финансијском тржишту).

Главни ризици за промјене у кретању платног биланса Босне и Херцеговине за повећање односно смањење дефицита текућег рачуна налазе се у кретању спољнотрговинског дефицита, тачније у промјенама стопа извоза и увоза роба и услуга, те промјенама цијена на свјетском тржишту.

Код финансирања дефицита текућег рачуна највећи ризици се налазе у смањењу средства стране активе Босне и Херцеговине у иностранству, недовољним приливом директним страним инвестицијама, отежаним приступом трговинским кредитима, као и немогућност задуживања на међународном финансијском тржишту.

1.6.2. Преглед спољнотрговинске размјене за период 2019 - 2022. године

Повећање економске активности у Босни и Херцеговини и повољна економска кретања у главним трговинским партнерима у 2018. години довели су до интензивирања спољнотрговинске робне размјене са свијетом. Кључне детерминанте повећања спољнотрговинске робне размјене у БиХ у 2018. години биле су: јачање извозне тражње усљед побољшања економских прилика у главним трговинским партнерима и повећање свјетских цијена појединих производа као што су метали (5,5%) и енергенти (27,7%). Тако је Босна и Херцеговина у 2018 години забиљежила повећање укупног обима размјене, повећање извоза од 6,0%, нешто нижи раст увоза од 3,2%, што је довело до смањења спољнотрговинског дефицита од 3,6% и позитиван допринос економском расту од преко 0,5 п.п.

Међутим, баш као што што је то био случај са физичким обимом индустријске производње, стопе раста спољнотрговинских индикатора у 2018. години биле су дупло ниже у односу на претходну годину.¹⁹ Ово је највјероватније последица слабљења извозне тражње, што је узроковано успоравањем економске активности у земљама ЕУ у другој половини прошле године. Овај тренд слабљења економске активности, односно извозне тражње из претходне године настављен је и у 2019. години, што се јасно види кроз вриједност спољнотрговинских индикатора. Наиме, Босна и Херцеговина је, према прелиминарним подацима БХАС-а за првих 6 мјесеци 2019. године, забиљежила стагнацију извоза роба -01% и повећање робног увоза од 4,5%, што је резултирало значајним повећањем робног дефицита од преко 10%, док је покривеност увоза извозом смањена за 3 процентна поена. Ако се има у виду да је Босна и Херцеговина је у спољнотрговинском смислу прилично концентрисана на тржишта земаља на начин да скоро 3/4 извоза роба пласира на тржишта земаља ЕУ, док око 60% увоза снабдијева из ЕУ није тешко закључити да ће економска кретања у овим земљама одредити кретања спољнотрговинске размјене у Босни и Херцеговини до краја 2019. године. Тако се на основу тренутно расположивих пројекција за ЕУ и Босни и Херцеговини очекује нешто спорији раст спољнотрговинске робне размјене у односу на претходну годину. Тако се према пројекцијама ДЕП-а у 2019. години очекује раст робног извоза од 2,5%, док је очекивани раст робног увоза скоро идентичан и износи 2,6%. Ако се има у виду виша увозна основица, ово уједначавање стопа робног извоза и увоза резултираће благим повећањем спољнотрговинског робног дефицита, док би допринос економском расту био неутралан.

Унаточ све учесталијим дебатама о валутним, трговинским ратовима и јачању протекционизма у свијету, претпоставке међународних институција институција као што су ИМФ, ВБ и ЕЦ јесте да би тренд раста у свјетској трговини требао бити настављен у периоду 2020 - 2022. године. Најаве повољних екстерних дешавања, уз додатни допринос интерних динамика које се огледају кроз побољшање пословног амбијента у Босни и Херцеговини представљају главно упориште пројекција кретања спољнотрговинске робне размјене са свијетом. Тако се током овог периода очекује просјечни економски раст од преко 3,6% у реалном смислу, повећање инвестиција од скоро 9% на годишњем, што би требало довести до повећања обима спољнотрговинске размјене са свијетом. Повећање производње на страни бх. понуде резултираће повећањем извозног потенцијала у оквиру већине грана извозно оријентисане бх. прерађивачке индустрије, сектора за производњу електричне енергије, као и повећања извоза услуга.

Имајући у виду наведене околности, пројекција ДЕП-а је да би се у БиХ у периоду 2020 - 2022. године могло очекивати повећање укупног извоза роба са годишњим стопама раста од 6,1%, 7,8% и 7,4% у реалном смислу респективно. С друге стране, виши ниво економске активности довешће до повећања домаће тражње у оквиру сектора становништва и корпоративног сектор,а што ће резултирати и повећањем бх. увоза. Очекује се да стопе раста увоза роба буду нешто ниже у односу на извозе и требале би се кретати од 3,9% у 2020., 5,5% у 2021., и 5,0% у 2022. години. Обизиром на оваква кретања извоза и увоза (виша стопа раста извоза у односу на увоз), током овог периода очекује се постепена стабилизација спољнотрговинског биланса на 14% БДП-а. Посматрано на дужи рок, бржа стопа раста извоза и повећање његовог удјела у БДП-у у односу на увоз поред стабилизације спољнотрговинског биланса довешће и до побољшања укупне покривености увоза извозом. Тако се закључно са 2022. годином очекује да би уддио

¹⁹ Референтне стопе раста спољнотрговинских индикатора за 2017. годину су износиле: раст извоза 11,8%, раст увоза 7,7%.

извоза у БДП-у требао износити 46%, док би се увоз задржао на око 59%, што ће резултирати побољшањем укупне покривености увоза извозом на око 78%.

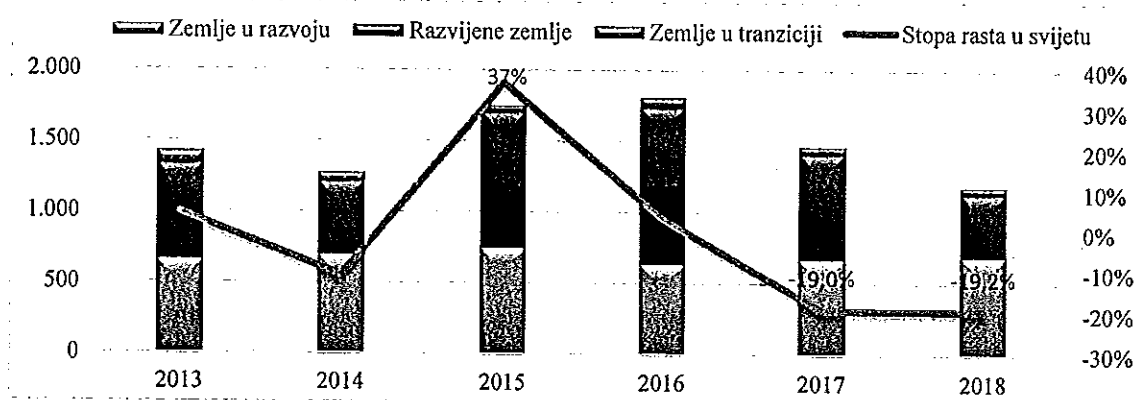
Претходно наведена кретања могу се очекивати уколико се не десе неки од сљедећих догађаја: турбуленција у функционисању економија главних трговинских партнера БиХ, нагло повећање извозних и увозних цијена главних робних категорија извоза и увоза, смањење индустријске производње, инвестиција, потрошње, али и нових елементарних непогода, или било чега другог што би утицало на погоршање спољнотрговинске размјене.

Други веома важан ризик по бх. спољнотрговинску робну размјену са свијетом представљају валутни и трговински ратови водећих свјетских економија, као и јачање протекционизма, прије свега на тржишту ЕУ.

1.7. Страна директна улагања

Посматрајући тренутна глобална економска кретања у 2019. години, примјетно је успоравање економског раста у односу на претходну годину²⁰. Обострано повећање тарифа између Сједињених Америчких Држава и Кине (чија је даљња ескалација заустављена послје самита групе Г20) уз неизвјесности око Брексита, као и растуће геополитичке напетости (уз сталну могућност увођења санкција на тржишту нафте), су проузроковали несигурност и негативан утицај на раст економских токова²¹. Према послиједњим доступним подацима УНЦТАД-а (енгл. The United Nations Conference on Trade and Development), улагања у свијету у 2018. години су мања за 19,2% г/г па је могуће наставак тренда очекивати и у 2019. години. Према подацима у платном билансу²² објављеним од стране Централне банке Босне и Херцеговине, страна директна улагања (у даљњем тексту: СДУ) у првом кварталу 2019. године су износила 231,2 КМ (нето финансијска пасива) и мања су за 12,4% г/г.

Графикон 1.4: Укупно СДУ у свијету у милијардама УСД

Извор: ДЕП

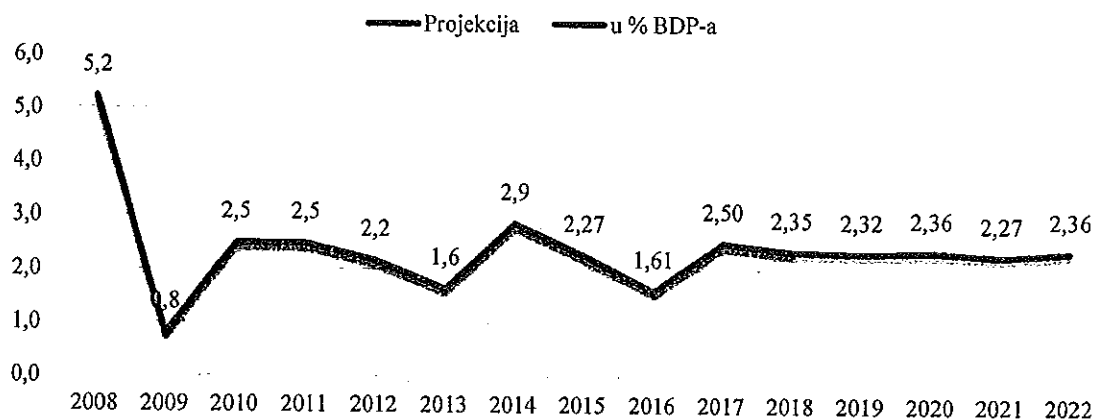
²⁰ <https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects>

²¹ <https://www.ecb.europa.projections>

²² СБВБН, ВОР6_за_korisnike_Q3_2018.

Према овим подацима, у 2019. години би се могла очекивати да СДУ буду нешто мања или на нивоу претходне године, што би износило око 2,3% БДП. Као посљедица тренда погоршања економских кретања из претходне године у свијету и Европи у 2020. години СДУ према Босни и Херцеговини не би значајније одступала и кретала би се око 2,4% БДП. Узимајући у обзир бројне најаве за улагања у област енергетике, инфраструктуре, услуга и туризма, постоји реална основа да у наредном периоду дође до постепеног повећања СДУ. Тиме би СДУ у 2021. години достигла 2,3% БДП, те на крају у 2022. године 2,4% БДП.

Графикон 1.5: Пројекција ДСУ по годинама у милионима КМ и ДСУ у процентима од БДП

Извор: ДЕП

СДУ у 2019. години би износила око 2,3% БДП. Иако је дошло до кашњења у реализацији најављених великих инфраструктурних и енергетских пројеката, у међувремену је евидентирано улагање у област телекомуникација, тако да се може очекивати да улагања у овој години ипак достигну претходну. Значајна средства (према најавама око 150 мил. еура) би у наредном периоду требала да донесе куповина фирме „Елта Кабел“ од стране телекомуникационе компаније из Србије „М-Тел“²³. Такође, потписан је протокол у вези са изградњом аутопута Добој – Вукосавље - Брчко на бази концесионог уговора са кинеском компанијом „Sinochem Capital“²⁴, а чека се почетак реализације аутопута Бања Лука - Приједор у вриједности од 700 мил. КМ²⁵. Према доступним подацима, још није дошло до почетка реализације пројекта изградње соларне електране су „СФЕ Банчић“ Љубиње.²⁶ Такође, дошло је до одлагања изградње „ВЕ Трусина“²⁷, а најављена су улагања у ВЕ „Дебело Брдо“, ВЕ „Градина“, ВЕ „Купрес1“²⁸. Изградња резиденцијалних комплекса „Бурој озоне“, општина Трново²⁹, и „Green Valley City“³⁰, у околини Сарајева, такође најављују повећање СДУ.

²³ <https://mtel.ba/Press-centar/a14258-Mtel-postao-stopostotni-vlasnik-Elta-kabela.html>

²⁴ <http://privrednastampa.ba/tag/autoputevi-republike-srpske/>

²⁵ <http://www.autoputevirs.com/aprs/Doc.aspx?cat=5&subcat=24&id=24&lang=cir&txt=295>, потписан уговор о концесији са кинеском компанијом „China Shandong Int. Economic & technical cooperation Group Ltd.

²⁶ <http://fipa.gov.ba/novosti/aktivnosti/default.aspx?id=8180&langTag=en-US>

²⁷ <https://cro.org.ba/project/raskinut-koncesioni-ugovor-za-vjetropark-trusina/>

²⁸ Градина д.о.о. око 150 мил еура и Камен дент д.о.о., процјена око 70 мил. еура.

²⁹ „Buroj Property Development“ iz UAE.

³⁰ <http://greenvalleyuae.com/projects.php?id=13&stat=gallery&lang=en>

У наредном периоду би се могла очекивати постепена стабилизација услова у Европи и свијету па би се у 2020. години СДУ кретали у износу од око 2,4% БДП. Најављена је изградња „ТЕ Гацко 2“ са инсталираном снагом од 350 MWx у вриједности 500 мил. еура. Потписан је уговор са компанијама „China Machinery Engineering Corporation“ и „Emerging Market Power Fund“³¹, према којем би већински удио имали кинески партнери. Почетак реализације најављених инфраструктурних објеката би требао почети доприносити расту СДУ, тако да би у 2021. години учешће било око 2,3% БДП-а, а у 2022. години око 2,4% од БДП.

Поновно отпочињање трговинског рата праћено глобалним политичким тезијама (заоштравање санкција према Русији и Ирану), неминовно би оставили посљедице и на СДУ према Босни и Херцеговини. Узроковано успоравање привредног раста у Кини и излазак Велике Британије из Европске заједнице без договора би додатно погоршали економске прилике у ЕУ. Погоршање економских услова, поготово главних трговинских партнера Босне и Херцеговине, би се неумитно одразило на слабе економске резултате, погоршање блатног биланса и у крањој инстанци, додатном задуживању, што би било везано наравно и са даљњим погоршањем кредитног рејтинга земље.

II. ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА OD INDIREKTHIH POREZA ZA PERIOD 2019 - 2022. GODINA

2.1. Основе и претпоставке пројекција прихода од индиректних пореза

Пројекције индиректних пореза темеље се на пројекцијама макроекономских показатеља ДЕП-а из септембра 2019. године, а узимају у обзир трендове наплате индиректних пореза, те текуће владине политике у области индиректног опорезивања (*baseline* сценарио).

Текуће политике у области индиректног опорезивања обухватају:

- a) обавезе и систем плаћања ПДВ-а регулишу се Законом о порезу на додану вриједност³²;
- b) политика акциза регулисана је Законом о акцизама у Босни и Херцеговини³³. Пројекције прихода од индиректних пореза су засноване на претпоставци наставка хармонизације акциза на цигарете са стандардима ЕУ и примјени политике опорезивања резаног дувана према измјенама Закона из 2014. године.³⁴ Политика акциза на дуван у 2019. године утврђена је Законом о акцизама и Одлуком³⁵ Управног одбора УИНО. Очекује се да ће се законски плафон укупне акцизе за цигарете од 176 KM/1.000 цигарета за све цјеновне категорије цигарета достићи 2019. године, чиме би била окончана хармонизација са стандардима ЕУ у сфери опорезивања цигарета³⁶;

³¹ <http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mper/media/vijesti/Pages/Potpisan-sporazum-o-izgradnji-TE-Gacko-2.aspx>

³² "Службени гласник БиХ", бр. 9/05, 35/05, 100/08 и 33/17

³³ "Службени гласник БиХ", бр. 49/09, 49/14, 60/14 и 91/17

³⁴ Нова политика је у примјени од 1.8.2014. (Измјене Закона о акцизама у БиХ, „Службени гласник БиХ“ бр. 49/14)

³⁵ Одлука о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2019. годину (Службени гласник БиХ бр. 75/18).

³⁶ У парламентарној процедури се налазе измјене Закона о акцизама, које је Управни одбор УИНО усвојио у 2018. години, а које подразумевају увођење трогодишњег мораторијума на повећање специфичне акцизе на цигарете, почевши од 2019.

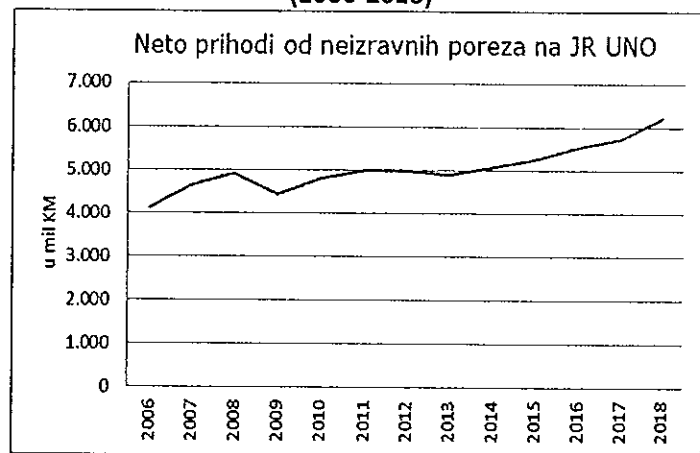
- с) Законом о царинској политици у Босни и Херцеговини³⁷ уређују се основни елементи царинске политике, те општа правила и поступци који се примјењују на робу која се уноси и износи из царинског подручја Босне и Херцеговине.

2.2. Трендови наплате индиректних пореза

Прикупљени приходи од индиректних пореза показују дугорочни тренд раста.

Изузеци су били „кризна“ 2009. година, када је остварен снажан пад прихода од 9,9%, те стагнација и блажи пад прихода у 2012. и 2013. години респективно. У свим осталим годинама забиљежен је раст прикупљених прихода на ЈР УИНО (Графикон 2.1.).

Графикон 2.1. Нето приходи од индиректних пореза (2006-2018)

Извор: ОМА, Билтен 166/167, мај/јун 2019. г.

У 2006. години је прикупљено 4,1 млрд КМ нето прихода од индиректних пореза на ЈР УИНО, а у 2018. години је износ нето наплаћених прихода увећан за више од 50,0% (6,2 млрд. КМ) у односу на 2006. годину. Треба напоменути да ови износи не укључују заостале уплате индиректних пореза на рачуне ентитета, који су у почетним годинама након увођења ПДВ-а били значајнији.

Удио индиректних пореза са ЈР УИНО у БДП-у је варирао протеклих година. Након пада овог удјела са 18,8% у 2008. години на 17,1% у кризној 2009. години, од 2010. године се креће у рангу између 17,3% и 18,6%. Процјењује се да је у 2018. години (пројекције БДП-а од стране ДЕП-а) износио 18,3%. Удио индиректних пореза са ЈР УИНО у укупној потрошњи је такође варирао, а од 2014. године показује непрекидни тренд раста. Процјењује се да је у 2018. години (пројекције потрошње од стране ДЕП-а) износио 19,4%.

У међувремену је усвојена Одлука о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2019. годину према важећем Закону. С обзиром на очекивања у вези са достизањем ЕУ стандарда у опорезивању цигарета у 2019. години евентуално усвајање измјена Закона о акцизама не би имало стварних ефеката на наплату прихода у периоду 2020 - 2022.

³⁷ Нови Закон о царинској политици ("Службени гласник БиХ", број 58/15) примјењиваће се тек од августа 2019, а до тог датума се примјењује стари Закон о царинској политици ("Службени гласник БиХ", бр. 57/04, 51/06, 93/08, 54/10 и 76/11). Изузетак је члан 207. новог Закона који се примјењује од 25.4.2018.

2.2.1. Наплата у 2018. години

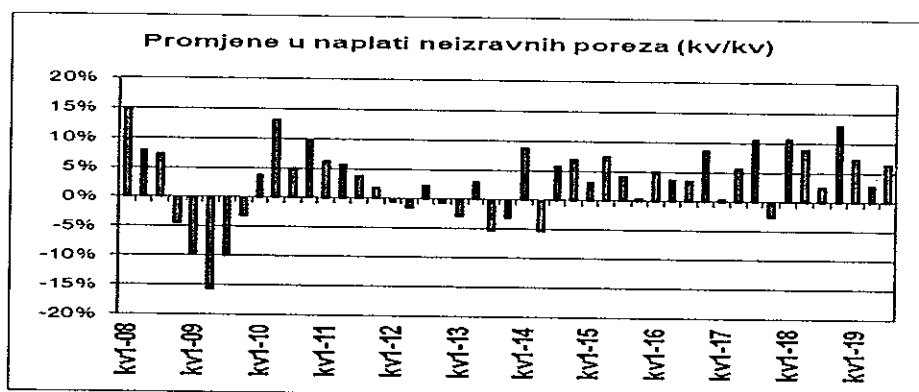
Преглед наплате индиректних пореза показује да је у 2018. наплаћен рекордни износ прихода од индиректних пореза од оснивања УИНО од 6.220,8 мил. КМ, а стопа раста је досегнула чак 8,6%. Висока стопа раста је била очекивана имајући у виду ефекте измјене Закона о акцизама. Да би се у сврху анализе осигурала упоредивост наплате прихода од индиректних пореза у 2018. години са наплатом у 2017. години, потребно је у цијелости искључити наплату намјенске путарине, с обзиром на чињеницу да се скоро сви ефекти измјена Закона о акцизама (у примјени од 1.2.2018.) односе на намјенску путарину. Износ прихода након искључивања намјенске путарине представља трансфере прихода према буџету институција БиХ, ентитетима и Дистрикту („средства за расподјелу“). Након искључивања наплате намјенске путарине из износа укупно наплаћених индиректних пореза у 2017. и 2018. години, раст средстава за расподјелу у 2018. износи 4,7%. Будући да ефекти измјена Закона о акцизама укључују и износ ПДВ-а који је наплаћен на додатну намјенску путарину, искључивањем тог ефекта стопа раста средстава за расподјелу износи 4,0%. Стога, може се закључити да су измјене Закона о акцизама донијеле 4,6 п.п. раста прихода од индиректних пореза.

2.2.2. Наплата у периоду јануар - септембар 2019. године

Укупни приходи

Према прелиминарном извјештају УИНО о готовинском току на ЈР, у септембру 2019. нето наплата индиректних пореза је била већа за 2,7 мил КМ, односно за 0,5% у односу на септембар 2018. Слабија наплата индиректних пореза у септембру значајно је успорила раст кумулативне наплате. На нивоу девет мјесеци 2019. бруто наплата прихода од индиректних пореза је већа за 309,1 мил КМ или за 5,5% у односу на исти период 2018. Истовремено су исплате поврата биле веће за 65,8 мил КМ или за 6,4%. У коначници, за девет мјесеци је наплаћено 243,4 мил КМ нето прихода више него у истом периоду 2018, што представља раст од 5,3%. Поређење наплате у 2019. са 2018. по кварталима показује стабилан раст наплате индиректних пореза у протеклих пет година. Раст прихода од 7,4% у првом кварталу 2019. дијелом је резултат повећања путарине због примјене измјена Закона о акцизама, који су се испољили у јануару. Због изузетно лоше наплате у јуну у другом кварталу, остварен је раст од 2,8%. Међутим, већ у трећем кварталу, углавном захваљујући снажном расту прихода од акциза на дуванске прерађевине и деривате нафте, поново је остварена висока стопа раста од 6,5%. (Графикон 2.2.).

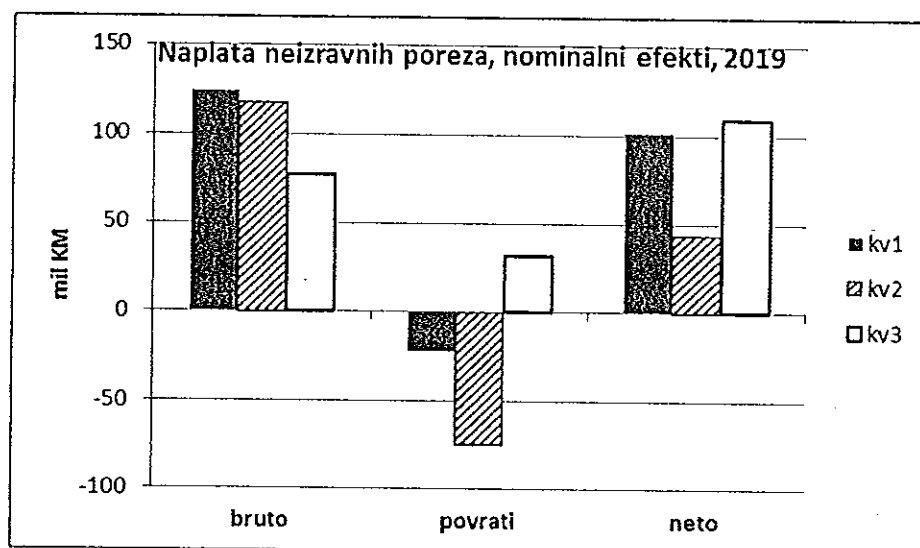
Графикон 2.2. Промјене у наплати индиректних пореза (кв/кв)

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

Поређење кварталних номиналних ефеката наплате указују на закључак да су највећи ефекти остварени у првом кварталу, што је и очекивано због утицаја наплате повећане путарине у јануару 2019., која је, заједно са припадајућим ПДВ-ом износила цца 20 мил КМ (Графикон 2.3.).

Графикон 2.3. Наплата прихода од индиректних пореза - номинални ефекти

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

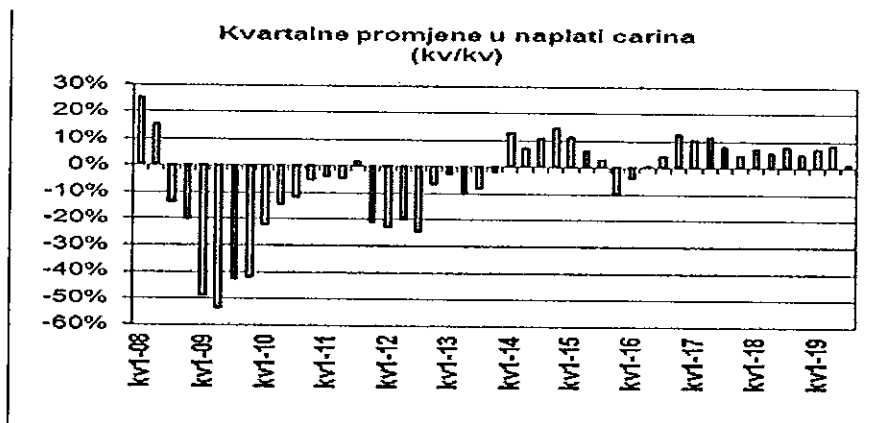
Ипак, примјетан је опадајући тренд кварталних ефеката бруто наплате. С друге стране, наплату прихода у 2019. снажно су обиљежиле осцилације у исплатама поврата, које су ескалирале у другом кварталу, значајно умањивши позитиван раст бруто наплате. Међутим, у трећем кварталу дошло је прво до успоравања исплата поврата, а потом и до позитивних ефеката у септембру, што је позитивно дјеловало на нето наплату индиректних пореза у трећем кварталу. Извршење наплате прихода од индиректних пореза од 5,3% за девет мјесеци 2019. за 1,6 постотних бодова је више од пројекција Одјељења из априла 2019³⁸. Потребно је нагласити да је ефекат примјене измјена Закона о акцизама донио 0,4 постотних бодова раста прихода од индиректних пореза.

³⁸ Пројекције су објављене у ОМА билтену бр. 166/167, мај/јуни 2019., www.oma.uino.gov.ba

Анализа по врстама прихода³⁹

Царине. Након дужег периода позитивног мјесечног раста у августу и септембру 2019. је забиљежен пад прихода од царина, што је успорило кумулативну стопу раста на 5,5%. Пад прихода од царина у августу је био посљедица успоравања увоза из ЕУ, те пада увоза из Русије, Кине и осталих азијских земаља. Преглед кварталних трендова показује стабилну наплату прихода од царина у посљедњих дванаест квартала у континуитету, са кварталним стопама раста између 5% и 10%, које није угрозила ни примјена адаптације ССП. У првом кварталу 2019. забиљежен је раст наплате царина од 7,1%, а у другом од 8,5%. Тај низ је неочекивано прекинут у трећем кварталу 2019., када је остварен скроман раст прихода од 1,3%. Може се претпоставити да је успоравање увоза из ЕУ сигнал успоравања економије БиХ, а успоравање увоза из азијских земаља сигнал успоравања приватне потрошње грађана БиХ (Графикон 2.4.).

Графикон 2.3. Кварталне промјене у наплати царина

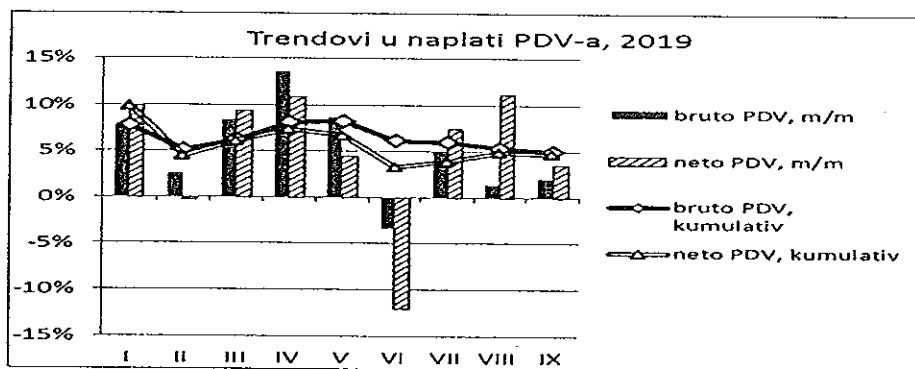

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

Порез на додану вриједност. Наплату нето прихода од ПДВ-а у 2019. одликују високе стопе раста, осим великог пада у мјесецу јуну, као посљедице кумулативног негативног ефекта пада бруто наплате и раста исплата поврата. У посљедња три мјесеца забиљежени су позитивни трендови, како у бруто наплати, тако и у исплатама поврата, што је стабилизовало нето наплату. Наплата бруто ПДВ-а је у периоду јануар – септембар 2019. повећана за 5,0%, док је наплата нето ПДВ-а расла по стопи од 4,7%. С обзиром да је према прелиминарном извјештају остало неусклађено 21,0 мил. КМ прихода, након усклађивања реално је очекивати благи раст кумулативне стопе.

Графикон 2.4. Трендови у наплати ПДВ-а

³⁹ Напомена: Наплаћено је и 20,0 мил. КМ прихода, који, будући да нису усклађени у ИТ систему УИНО, нису могли бити узети у обзир у анализи наплате по приходима.

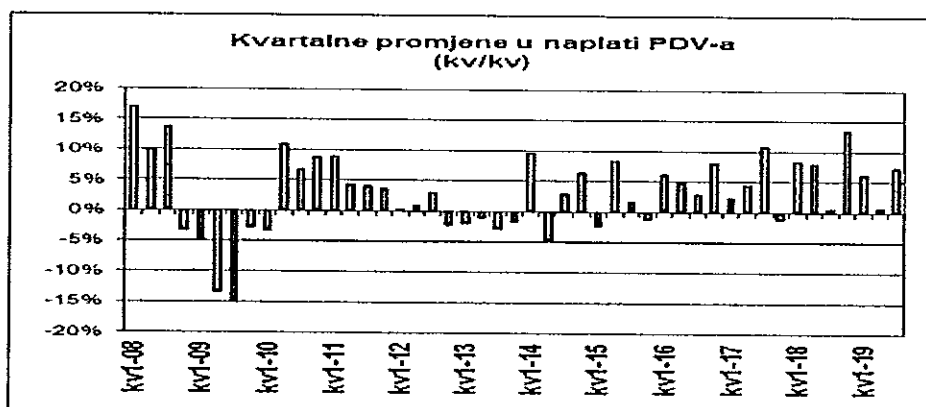

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

Потребно је нагласити да је примјена концепта нето готовинског извјештавања у 2018. повећала наплату ПДВ-а за износ ПДВ кредита који су искориштени за плаћање обавеза за акцизе на деривате нафте. Након корекције основице из 2018., кумулативна стопа раста нето ПДВ-а у периоду I - IX 2019. износи 5,8%, односно 1,1 постотни бод више у односу на готовински извјештај по врстама прихода.

Квартални трендови (Графикон 2.5.) указују на снажне кварталне осцилације у посљедње двије године, које су дијелом посљедица промјене шеме у исплатама поврата ПДВ-а, односно привременим суспензијама исплата током опсежних контролних активности. У првом кварталу 2019. остварена је стопа раста нето ПДВ-а од 6,1%, у другом 0,7%, а у трећем 7,3%.

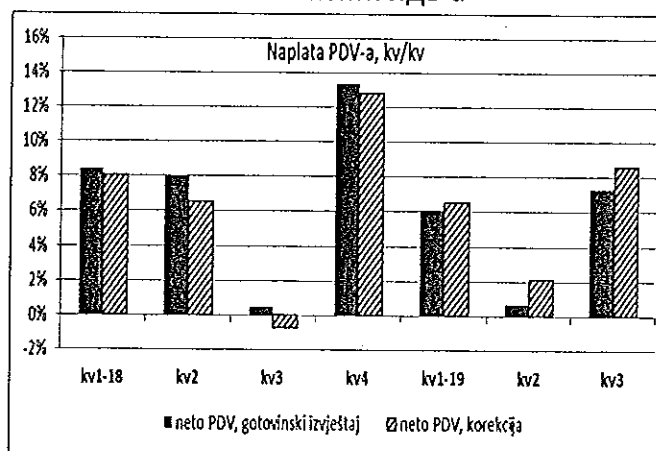
Графикон 2.5. Кварталне промјене у уплати ПДВ-а

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

Након корекција основице за поређење из 2018. године кварталног поређења наплате ПДВ-а према Графикону 2.6. показују веће стопе раста на нивоу квартала у 2019. у односу на израчун према подацима из готовинског извјештаја УИНО из Графикана 2.5.

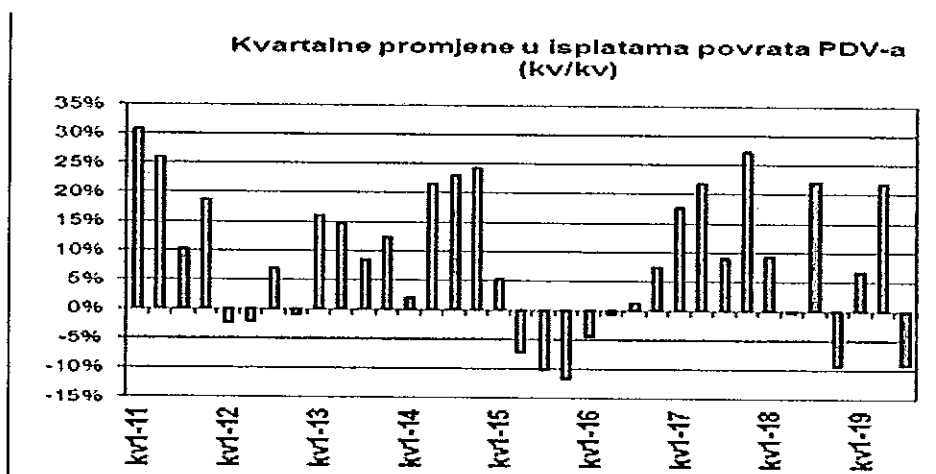
Графикон 2.6. Квартални трендови у наплати компоненти ПДВ-а

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

Анализа компоненти бруто ПДВ-а указује на позитиван тренд наплате и код ПДВ-а на увоз и код домаћег ПДВ-а, али са оштрим мјесечним осцилацијама и успоравањем у трећем кварталу. Квартална анализа показује осцилирајуће позитивне стопе раста ПДВ-а на увоз од 4,0% у првом кварталу, 9,0% у другом кварталу и 2,9% у трећем кварталу 2019. С друге стране, када се ради о домаћем ПДВ-у, у првом кварталу остварен је раст наплате од 9,8%, а у другом и трећем кварталу 1,4% и 2,7%, респективно. Усклађивањем неусклађених прихода за септембар, у чијој структури велики удио има ПДВ-е, засигурно ће се повећати стопе раста домаћег ПДВ-а. Корекција основице из 2018. за поређења, због готовинског извјештавања по врстама прихода, резултира повећањем кварталних стопа, односно повећањем кумулативне стопе раста домаћег ПДВ-а за девет мјесеци 2019. на 6,6%.

Графикон 2.7. Кварталне промјене у исплатама поврата ПДВ-а

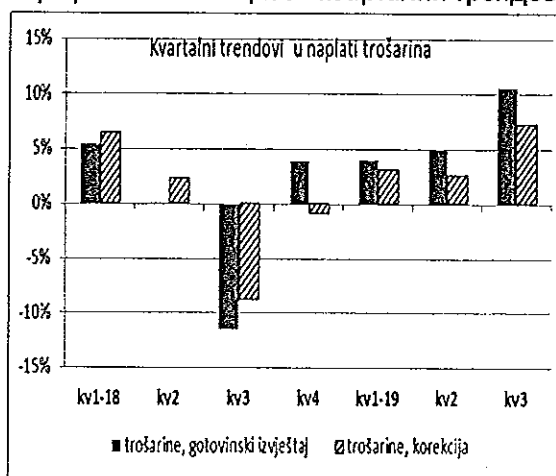
Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

Исплате поврата ПДВ-а у септембру 2019. су биле мање за 3,2% у односу на септембар 2018., што је додатно успорило кумулативну стопу раста на 5,7%. На нивоу девет мјесеци 2019. обвезницима је враћено 61,3 мил. КМ више него у истом периоду 2019, док је међународним организацијама и пројектима враћено ПДВ-а 3,0 мил. КМ мање него за девет мјесеци 2018.

Због успоравања раста исплата поврата у односу на претходну годину, удио поврата ПДВ-а у бруто наплаћеном ПДВ-у је био тек 0,5 постотних бодова већи од годишњег удјела поврата ПДВ-а у бруто наплати у 2018. години. Квартална анализа исплата поврата ПДВ-а у 2019. показује снажне турбуленције - умјерен раст од 6,7% у првом кварталу, енорман раст од 21,9% у другом кварталу, те значајан пад од 9,3% у трећем кварталу 2019.

Акцизе и путарина. Наплата прихода од акциза у 2019. у зони је стабилног позитивног раста, са изузетком мјесеца јуна. Врхунац наплате је остварен у љетној сезони, из чега се може извести закључак да је раст наплате сезонски детерминисан потрошњом нерезидената, туриста и дијаспоре. Посљедња два мјесеца примјећује се постепено смањивање стопа раста, што је успорило и кумулативну стопу раста на 6,7%. Квартални трендови укупне наплате акциза показују стабилан позитиван раст у посљедња четири квартала (Графикон 2.8.).

Графикон 2.8. Акцизе - квартални трендови

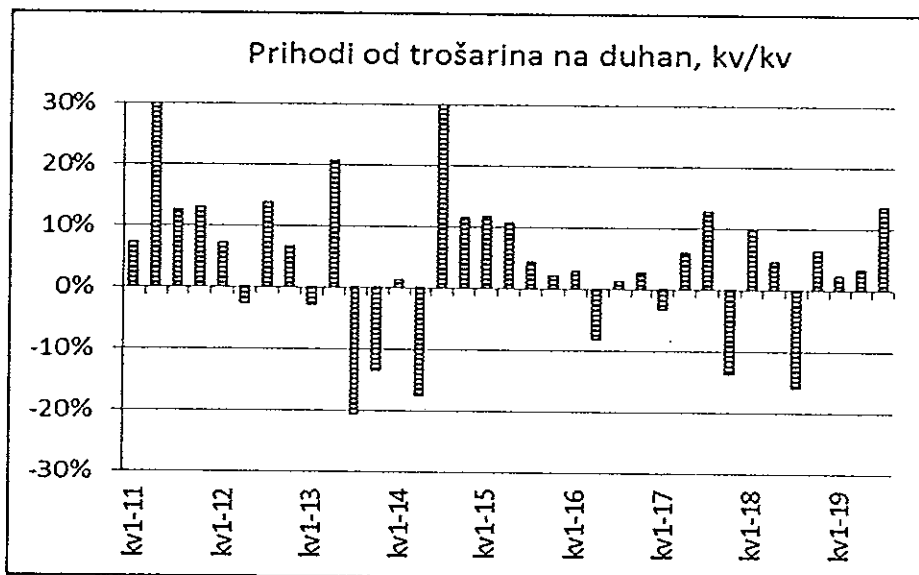
Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

У првом кварталу 2019. остварен је раст од 4,0%, а у другом 4,9%. Снажан раст наплате акциза од 10,6%, који је забиљежен у трећем кварталу, резултат је повећања наплате акциза на дуванске прерађевине и нафтне деривате. Међутим, потребно је имати у виду да је значајан дио раста прихода од акциза посљедица рачуноводственог фактора, односно готовинског извјештавања по врстама прихода. Корекција доноси повећање основице за поређења и смањење стопе раста у периоду I - IX 2019. на 4,4%. Корекције доводе и до смањења кварталних стопа раста на 3,1%, 2,6% и 7,2%.

Наплата укупних прихода од акциза је детерминисана наплатом акциза на дуванске прерађевине, које у суфициту прихода од акциза у периоду I - IX 2019. године учествују са 80,0%. У првом кварталу 2019. остварен је раст акциза на дуван од 2,3% у односу на исти квартал 2018. Разлог за раст прихода је било повећање продаје цигарета због одлагања повећања малопродајних цијена цигарета, које је било уобичајено у ранијим годинама након повећања специфичне акцизе на цигарете почетком године. У 2019. години дуванске компаније су сносиле већину додатног пореског терета на терет своје добити чак шест мјесеци, што је позитивно утицало на наплату прихода, те је и у другом кварталу остварен раст од 3,3%. Нешто виши раст прихода у другом кварталу може се повезати и са најавом корекција цијена навише од јула за износ додатног пореског терета, што је

резултирало повећањем залиха пред повећање малопродајних цијена цигарета. Дио ефеката повећања залиха на наплату прихода се прелио и у трећи квартал. Додатно, потрошња дуванских прерађевина у трећем кварталу је повећана и због сезонске потрошње, што је све кумулативно дјеловало на раст наплате у трећем кварталу од 13,5%.

Графикон 2.9. Приходи од акциза на дуван (кв/кв)

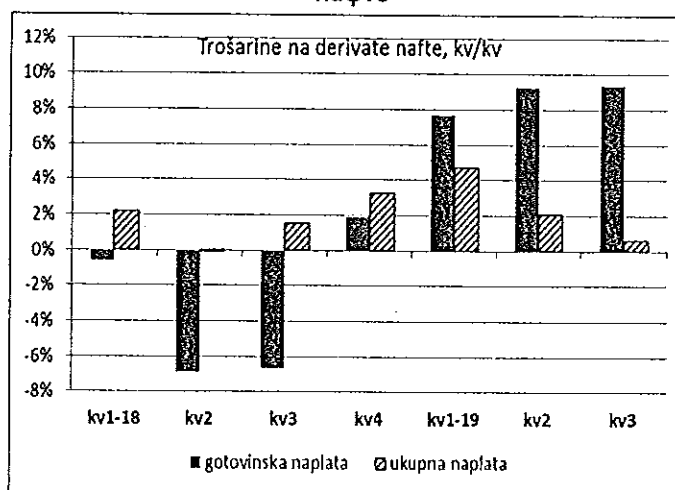

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

Према нето готовинском извјештају УНО у сва три квартала 2019. забиљежени су стабилни позитивни трендови у наплати акциза на деривате нафте.

У првом кварталу је остварен раст од 7,7%, у другом 9,2%, а у трећем 9,4% (Графикон 2.10.). На нивоу девет мјесеци раст износи 8,9%.

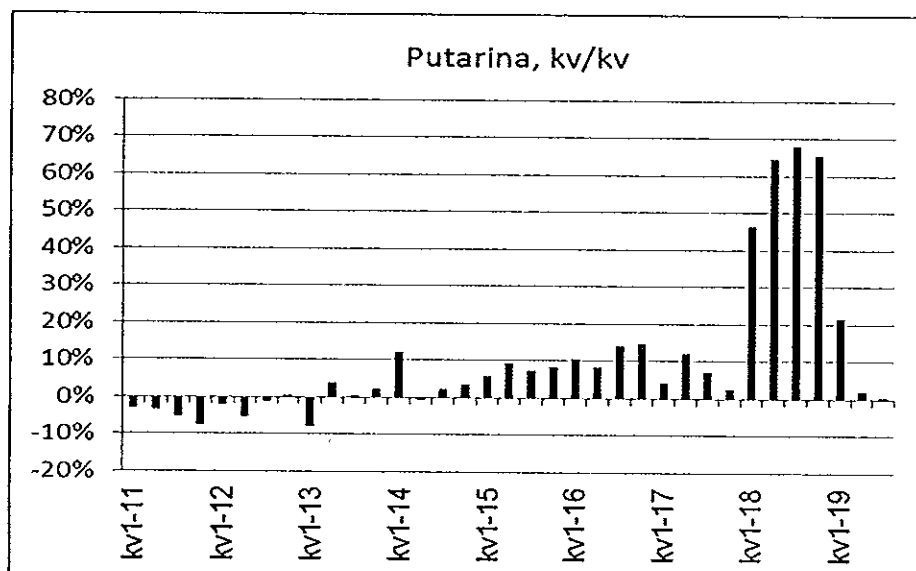
Графикон 2.10. Приходи од акциза на деривате нафте

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

Међутим, чак 3/4 нето ефеката наплате акциза на деривате нафте су посљедица готовинског извјештавања УИНО у 2018., због којег је основица за поређења из 2018. била умањена. Износ корекције је значајан, чак 6,6 постотних бодова, што је кумулативни раст за девет мјесеци 2019. смањило на свега 2,3%. Квартална анализа након корекција показује да је наплата акциза на деривате нафте у првом кварталу била већа за 4,7%, у другом 2,1%, а у трећем је остварен раст од 0,6%. Трендови одражавају и утицај раста цијена нафтних деривата на свјетском тржишту, који је генерисан политичком и војном кризом на Блиском Истоку, на домаћу потрошњу деривата. Након исцрпљивања ефеката повећања путарине од 1.2.2018. од фебруара 2019. наступила је стабилизација стопа раста прихода од путарине. У посљедња два мјесеца су забиљежене и негативне стопе раста, тако да је кумулативна стопа раста за девет мјесеци пала на 6,1%. Преглед кварталних трендова показује размјере ефеката измјена Закона о акцизама на наплату прихода од путарине (Графикон 2.11.). Да би се сагледали реални трендови у наплати путарине, потребно је разложити стопу раста путарине на факторе који су је генерисали. Нижа статистичка основица за поређење из 2018. за износ путарине наплаћене компензацијом из ПДВ кредита донијела је 1,3 постотних бодова раста прихода од путарине, док су ефекти примјене измјена Закона о акцизама, који су се испољили у јануару 2019., донијели 3,7 постотних бодова раста. Корективни фактор са супротним предзнаком подразумијева једнократну наплату путарине на затечене залихе 31.1.2018., прије повећања стопе путарине, које су повећале основицу за поређења и тиме умањиле стопу раста у 2019. за 1,9 постотних бодова. Сучељавањем негативних и позитивних фактора раста у односу на стопу раста према нето готовинском извјештају, стопа раста прихода у периоду јануар – септембар 2019. је сведена на 2,9%.

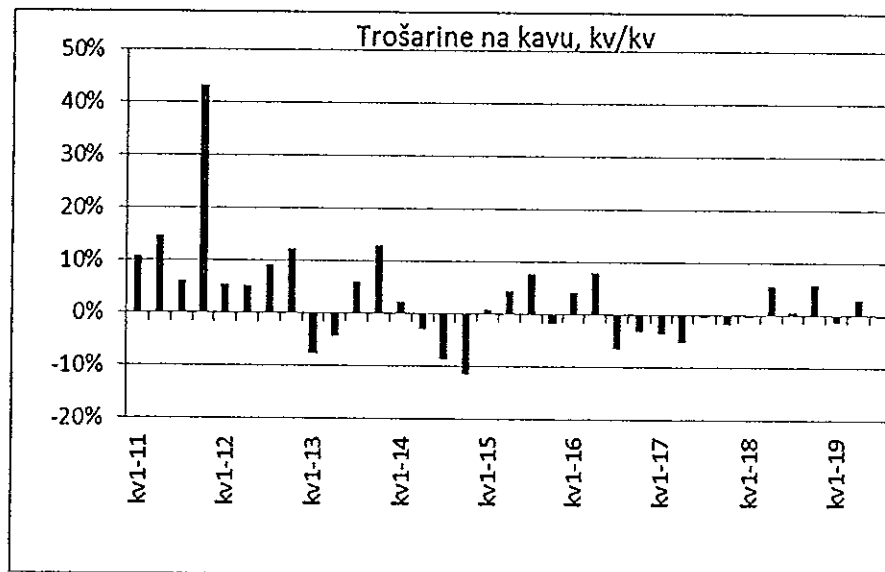
Графикон 2.10. Приходи од путарине (кв/кв)

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

Наплата акциза на кафу у периоду I - IX 2019. је била већа за 0,7% у односу на наплату у истом периоду 2018. Квартална анализа показује да је у првом кварталу остварен пад прихода од 1,2%, да би у другом кварталу био остварен раст од 3,0%. У трећем кварталу, и поред снажног раста наплате у септембру, укупно наплаћене акцизе су биле на нивоу наплате у истом кварталу 2018. (Графикон 2.11.)

Графикон 2.11. Приходи од акциза на кафу (кв/кв)

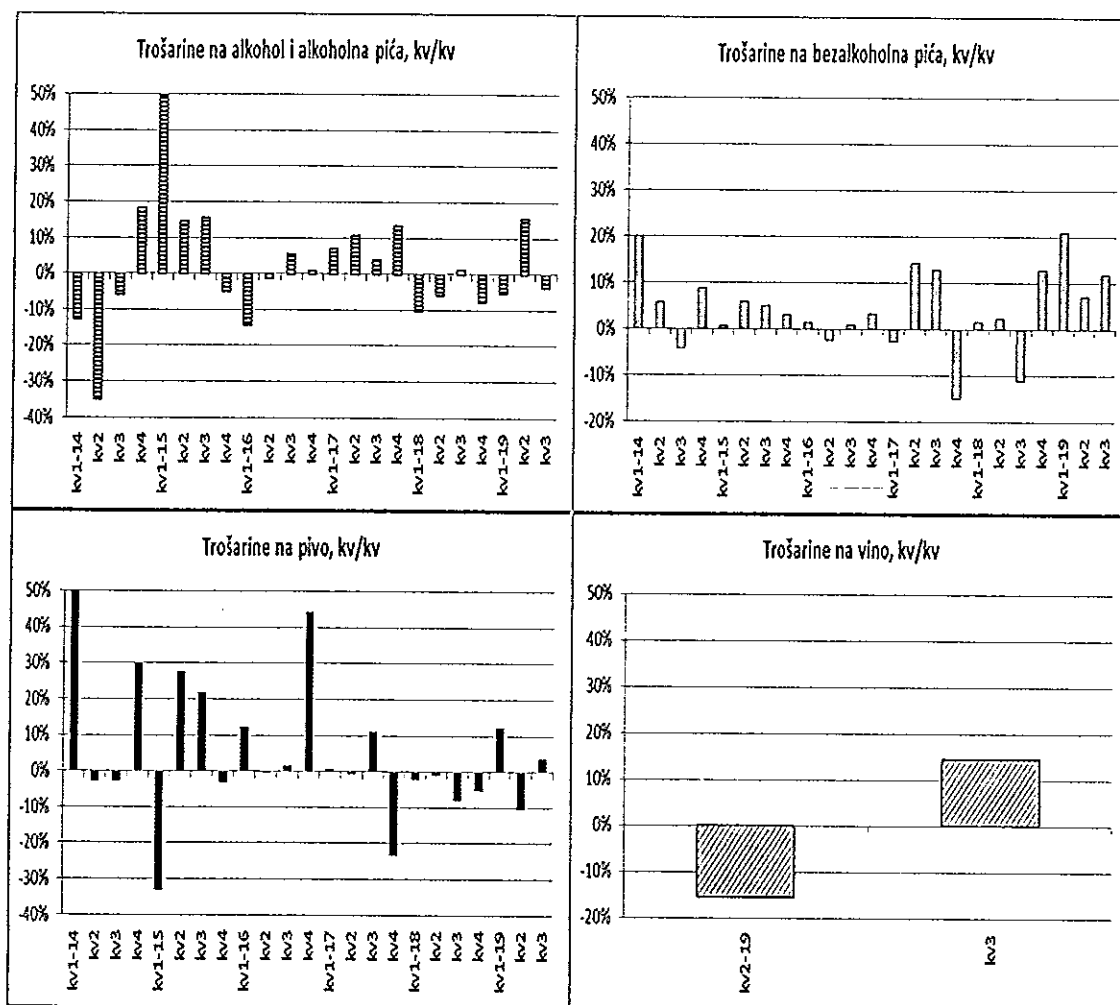

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

У септембру су настављени негативни трендови у наплати прихода од акциза на алкохол и алкохолна пића из августа, што је умањило позитивне ефекте из претходног дијела године. Негативне стопе раста, које су забиљежене у првом и трећем кварталу, неутралисале су снажним растом наплате у другом кварталу 2019., тако да је кумулативна стопа раста за девет мјесеци износила 2,2%.

Наплата акциза на безалкохолна пића већ четири квартала узастопно биљежи позитивне стопе раста, тако да је на нивоу девет мјесеци 2019. остварен раст од високих 12,3% (Графикон 2.12.). Наплата акциза на пиво је била позитивна у првом и трећем кварталу 2019, док је у другом забиљежен пад. Међутим, потребно је имати у виду да су у јануару 2019. наплаћени стари дугови по основу домаће акцизе на пиво, што је повећало стопу раста наплате домаћих акциза, а потом и укупних прихода, изнад реалних. Искључивањем ефекта наплате старог дуга укупна наплата акциза на пиво је негативна -2,5%, а наплата акциза на домаћа пива је у дубокој дубиози од -8,8%. Акциза на вино је уведена посљедњим измјенама Закона о акцизама. Будући да се акцизе на вино наплаћују од фебруара 2018., поређење наплате у првом кварталу 2019. није релевантно за анализу, док је у другом кварталу 2019. забиљежен пад прихода од 15,6%, а у трећем раст од 14,4%.

Графикон 2.12. Приходи од акциза на алкохолна/безалкохолна пића (кв)

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

2.3. Пројекције прихода од индиректних пореза за период 2019 - 2022. година

Пројекције прихода за период 2019 - 2022. године доступне су у Табели 2.1. Како би се осигурала упоредивост пројцираних и наплаћених прихода од индиректних пореза, пројекције прихода од истих приказане су на готовинској основи у складу са извјештајима УИНО-а о наплати по врстама прихода.

Табела 2.1. Пројекције прихода од индиректних пореза 2019 - 2022. година (у мил. КМ)

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija				2019	2020	2021	2022
	2018	2019	2020	2021	2022				
PDV	3.839,0	4.002,7	4.132,2	4.270,7	4.427,6	4,3%	3,2%	3,4%	3,7%
Trošarine	1.444,7	1.521,2	1.554,4	1.594,5	1.639,8	5,3%	2,2%	2,6%	2,8%
Carine	286,6	301,5	322,0	347,2	377,0	5,2%	6,8%	7,8%	8,6%
Putarina	620,7	657,2	669,7	683,1	697,5	5,9%	1,9%	2,0%	2,1%
Ostalo	29,7	29,9	30,3	30,7	31,1	0,7%	1,3%	1,3%	1,3%
UKUPNO	6.220,8	6.512,6	6.708,7	6.926,2	7.173,0	4,7%	3,0%	3,2%	3,6%
Namjenska putarina *)	-385,9	-410,8	-418,6	-427,0	-435,9	6,4%	1,9%	2,0%	2,1%
SREOSTVA ZA RASPODJELU	5.834,9	6.101,8	6.290,1	6.499,2	6.737,1	4,6%	3,1%	3,3%	3,7%

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

Напомене:

*) Намјенска путарина је до 1.2.2018. износила 0,10 КМ/литар деривата нафте, а од 1.2.2018. 0,25 КМ/литар деривата нафте

**) Износ распоређене намјенске путарине у 2018. години према одредбама Закона о измјенама и допунама Закона о уплатама на Јединствени рачун и расподјели прихода⁴⁰ не одговара у потпуности износу прикупљене намјенске путарине приказане у Табели 3 (385,9 мил КМ) због примјене новог модела расподјеле прикупљене намјенске путарине од 1.2.2018., према којем се расподјела не врши на дневној бази, него накнадно, по завршетку мјесеца за претходни мјесец на темељу прелиминарног/коначног извјештаја УИНО о наплаћеним приходима по врстама. Расподјеле намјенске путарине од 0,10 КМ/литар деривата по старом моделу дневне расподјеле окончана је 31.1.2018., а расподјела намјенске путарине од 0,25 КМ/литар деривата ентитетима и Брчко Дистрикту према новом моделу започела је тек у марту 2018.

У Табели 2.2. су приказане пројекције прихода у % БДП-а. Опадајући тренд индиректних пореза у БДП-у објашњава се пројцираним падом удјела потрошње у БДП-у (ДЕП) пројцирани удио индиректних пореза у укупној потрошњи у наредном периоду је стабилан и износи 19,7% у 2019. и 2020. години (раст 0,4 п.п. у односу на 2018. годину), те 19,8% у 2021. и 2022. години.

⁴⁰ „Службени гласник БиХ“, бр. 91/17

Табела 2.2. Пројекције прихода од индиректних пореза 2019 - 2022. година (у % БДП-а)

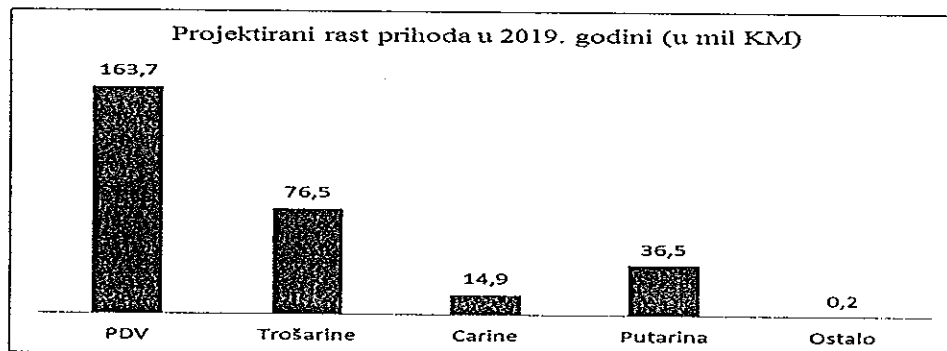
Vrsta prihoda (neto)	u % BDP-a				
	Izvršenje	Projekcija			
	2018	2019	2020	2021	2022
PDV	11,3%	11,3%	11,2%	11,0%	10,9%
Trošarine	4,2%	4,3%	4,2%	4,1%	4,0%
Carine	0,8%	0,9%	0,9%	0,9%	0,9%
Putarina	1,8%	1,9%	1,8%	1,8%	1,7%
Ostalo	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
UKUPNO	18,3%	18,4%	18,2%	17,9%	17,6%
Namjenska putarina	-1,1%	-1,2%	-1,1%	-1,1%	-1,1%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	17,2%	17,3%	17,0%	16,8%	16,6%

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

2.3.1. Пројекције за 2019. годину

Пројцирани износ нето наплате прихода од индиректних пореза за 2019. годину износи 6.512,6 мил. КМ, што је за 4,7% више него у 2018. години. Пројцирани раст прихода у апсолутном износу износи 291,8 мил. КМ. Графикон 2.12. приказује учешће појединих врста прихода у пројцираном апсолутном расту укупних прихода.

Графикон 2.12. Пројекције раста прихода за 2019. годину (мил. КМ)

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

Највећи допринос пројцираном апсолутном расту прихода у 2019. годину имају приходи од ПДВ-а (163,7 мил КМ). Основни фактори који су утицали да пројцирана стопа раста годишње наплате (4,3%) буде нешто испод остварене стопе раста нето ПДВ-а у периоду I - IX 2019. су:

- ✓ пројекције макроекономских показатеља на нивоу године (ДЕП), првенствено раста приватне потрошње, која је испод стопе раста нето ПДВ-а у периоду I - IX 2019;

- ✓ основица за поређење је релативно више увећана у периоду I - IX 2018. него у остатку године по основу праксе плаћања обавеза за акцизе на деривате нафте и путарине из ПДВ-кредита. Наплата домаћег ПДВ-а је у периоду I - IX 2018. године увећана за 2,0% по наведеном основу, док је у периоду X - XII 2018. г. увећана за 1,1%.

Пројцирани износ укупних прихода од акциза у 2019. години износи 1.521,2 мил КМ, што је за 76,5 мил КМ или 5,3% више од остварења у 2018. Велики дио раста акциза у 2019. години потиче од пројцираног раста акциза на деривате нафте који је значајан због учестале праксе компензације обавеза за акцизе и путарине из потраживања по основу ПДВ кредита у 2018. години. У прилог пројцираном високом расту акциза на деривате нафте иду и повољни трендови наплате ових прихода у периоду I - IX 2019. Пројекције прихода од акциза на дуванске прерађевине прате текуће и историјске трендове, имајући у виду да њихово кретање овиси о пословним политикама 3-4 велике компаније из дуванске индустрије. У четвртом кварталу се очекује погоршање трендова, јер је дуванска индустрија, за разлику од претходних година, кориговала малопродајне цијене тек након шест мјесеци од посљедњег повећања специфичне акцизе на дуван (1.1.2019.). Задржавање малопродајних цијена испод нивоа који је био очекиван, уколико се укупни додани порески терет превали на цијене, донијело је раст продаје и раст прихода изнад очекивања. Будући да је врхунац промета цигарета и осталих дуванских прерађевина био у љетном периоду, у четвртом кварталу очекује се смиривање потрошње и успоравање раста прихода од акциза. С друге стране, с обзиром да је окончана хармонизација акциза на цигарете са законским плафоном опорезивања, неће бити више притиска, како на дуванске компаније, тако и на потрошаче, да се прилагоде као што је било до сада. То ће у великој мјери релаксирати пословну политику дуванске индустрије и потрошњу конзумента дуванских прерађевина, што би се могло негативно одразити и на приходе у посљедњем кварталу 2019. Полазећи од наведених претпоставки, очекује се раст прихода од акциза на дуванске прерађевине од 4,5%. Пројцирани износ путарине у 2019. години износи 657,2 мил. КМ, што је за 5,9% више од остварења у 2018. Пројцирани раст путарине од 36,5 мил КМ у 2019. заснован је на:

- ✓ ефектима раста намјенске стопе путарине у јануару 2019. у односу на јануар 2018. (измјене Закона о акцизама примјењују се од 1.2.2018.),
- ✓ процјенама макроекономских показатеља (ДЕП),
- ✓ нижој основици за поређење (2018. година) по основу компензације обавеза за путарину из потраживања по основу ПДВ кредита.

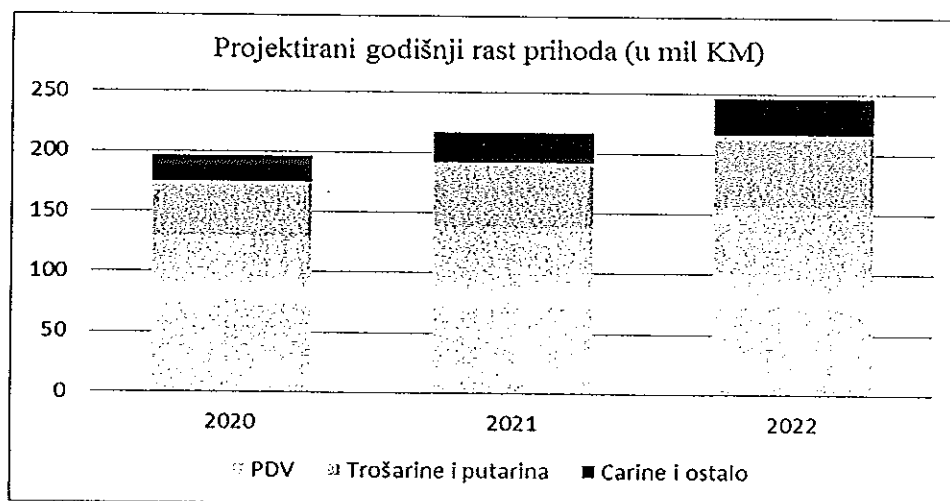
Пројекција прихода од царина за 2019. годину износи 301,5 мил. КМ, а заснована је на текућим трендовима наплате и пројекцијама раста увоза.

2.3.2. Пројекције за период 2020 - 2022. Година

Пројциране стопе раста прихода за 2020., 2021., и 2022. годину износе 3,0%, 3,2% и 3,6% респективно. Пројекција прихода у наведеном периоду заснована је на пројцираним релевантним макроекономским показатељима, историјској сезонској шеми наплате и пројекцијама појединих категорија прихода за 2019. годину. Као и у случају 2019. године, пројекције су израђене на

готовинској основи. Претпостављено је да неће бити компензација обавеза за акцизе и путарину и потраживања по основу ПДВ-а. Уколико их евентуално буде, то се може одразити на одступања наплате од пројекција по врстама прихода, а не на укупну наплату индиректних пореза. Годишњи раст прихода од индиректних пореза приказан је у графikonу испод.

Графикон 2.13. Пројекције годишњег раста прихода (у мил.КМ)

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019. г.

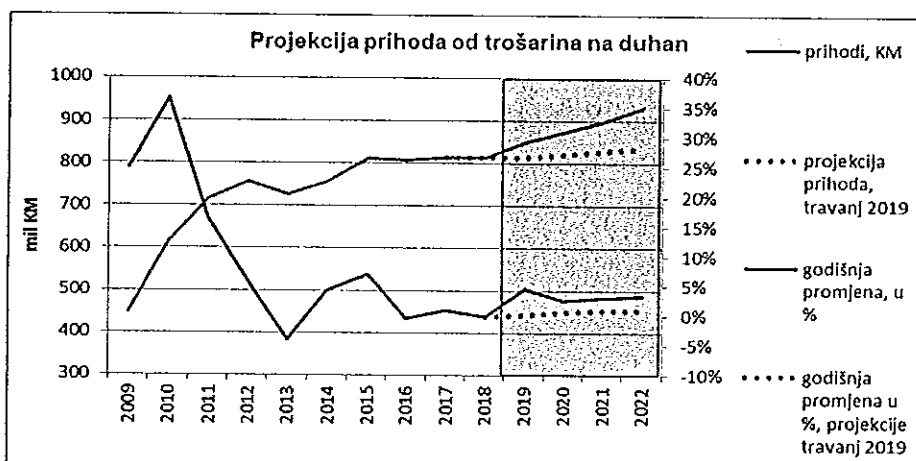
Највећи генератор суфицита прихода од индиректних пореза у наведеном периоду је ПДВ, с обзиром на његов значајан удио у приходима, те планираним стабилним стопама раста у складу са пројекцијама кретања потрошње. У све три наведене године приходи од ПДВ-а генерирају преко 63,0% апсолутног годишњег пројцираног раста прихода.

Приходи од путарине не доприносе значајно пројцираном апсолутном расту прихода у периоду 2020 - 2022. године, због исцрпљивања ефеката раста пореских стопа. Пројекције акциза (изузев дијела акциза на дуван које се наплаћују ad valorem) и путарине базиране су на пројекцијама реалних стопа раста одговарајућих пројекција макроекономских показатеља, што је још један од разлога, поред пада удјела потрошње у БДП-у, тренда пада пројцираних износа прихода у БДП-у. Окончањем процеса хармонизације акциза на цигарете са стандардима ЕУ у 2019. години у наредне три године може се очекивати стабилизација тржишта дуванских прерађевина, па потом и опоравак. Остварење наведених прогноза зависи од раста дохотка, који би могао утицати да се пушачи који су раније због високих цијена цигарета прешли на резани дуван поновно врате на потрошњу цигарета. У таквим околностима реално је очекивати прво стагнацију, а потом и опадање тржишта резаног дувана, тим више што ће пореско оптерећење резаног дувана бити веће од 1.1.2020. због усклађивања са кретањем малопродајних цијена цигарета у 2019.

С обзиром да је пријекно потребно стабилизирати тржиште, очекује се и стабилизација цијена цигарета у просјеку. Могуће је да ће због позиционирања на тржишту бити промјена цијена појединих брендова, поготово имајући у виду потпуну неизвјесност у вези са будућношћу домаће производње цигарета.

Очекује се да ће вриједност тржишта цигарета пратити раст потрошње, што би уз задржавање малопродајних цијена на достигнутом нивоу или чак њихово смањење, могло резултирати растом потрошње цигарета након деценија оштрог пада. У наведеним околностима у 2020. је могуће очекивати раст прихода од акциза од 2,7%, а у 2021. и 2022. од 3,0% и 3,4%, респективно (Графикон 2.14). Осим макроекономских трендова и раста дохотка, важан фактор остварења прогнозираног раста наплате прихода од акциза и даље је ефикасност мјера за борбу против црног тржишта.

Графикон 2.14. Пројекције прихода од акциза на дуван

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 20

2.4. Разлике у односу на претходне пројекције

Разлике пројекција индиректних пореза за период 2019 - 2022 у односу на пројекције из априла 2019. године произилазе из промјене трендова наплате појединих врста прихода и промјена у пројекцијама макроекономских показатеља.

Табела 2.3. Разлике пројекција за период 2019 - 2022 у односу на пројекције из априла 2019. г.

	у mil KM				у % BDP-a *)			
	2019	2020	2021	2022	2019	2020	2021	2022
PDV	23,3	25,9	24,2	22,7	0,07%	0,07%	0,06%	0,06%
Trošarine	41,1	58,8	77,4	100,1	0,12%	0,16%	0,20%	0,25%
Carine	-0,8	-2,4	-1,0	0,7	0,00%	-0,01%	0,00%	0,00%
Putarina	0,8	1,5	1,5	1,6	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Ostalo	-4,6	-4,7	-4,7	-4,7	-0,01%	-0,01%	-0,01%	-0,01%
UKUPNO	59,7	79,1	97,4	120,4	0,17%	0,21%	0,25%	0,30%

*) ДЕП пројекције, септембар 2019. године

Извор: ОМА, Билтен 172/173, новембар/децембар 2019.

Из Табеле 2.3. се може закључити да су највеће разлике у односу на претходне пројекције на приходима од акциза. Највећи дио ових разлика односи се на акцизе на дуван (87,8% разлика акциза у 2019. и преко 90,0% разлика акциза у наредним годинама). Разлике пројекција акциза на дуван за 2019. годину потичу углавном од политике дужег одлагања повећања малопродајних цијена цигарета и преузимања дијела додатног пореског оптерећења на терет добити дуванских компанија, која је допринијела расту продаје цигарета и наплате прихода од акциза изнад очекивања. Осим тога, у љетним мјесецима фактор раста прихода је било повећање сезонске потрошње нерезидената. У наредним годинама разлике пројекција акциза на дуван потичу од више основице из 2019. године, те због повезивања кретања вриједности тржишта цигарета са макроекономским пројекцијама ДЕП-а.

Позитивне разлике на пројекцијама прихода од ПДВ-а у 2019. години потичу од већих корекција наниже износа поврата од корекција бруто прихода у односу на априлске пројекције Одјела. Иако су пројекције бруто прихода од ПДВ-а кориговане наниже због погоршања трендова наплате у односу на први квартал 2019., усљед смањења пројцираног износа поврата за 2019. годину, која је извршена на основу посљедњих трендова исплата, нето наплата је коригована навише у односу на априлске пројекције. У наредним годинама разлике пројекција ПДВ-а потичу поново од више основице из 2019. године и незнатних разлика у пројекцијама раста приватне потрошње. Мање разлике на пројекцијама прихода од царина потичу од промјена пројекција увоза, док, такође мање разлике на путарини потичу од предвиђеног вишег раста основице за приходе од путарине у односу на акцизе на деривате нафте, због промјена у структури основица на основу посљедњих доступних података с којима располаже УИНО.

2.5. Ризици по пројекције

С обзиром на основне поставке пројекција индиректних пореза и укупне економске услове у БиХ и у свијету, остварење пројцираног нивоа прихода од индиректних пореза у периоду 2019 - 2022 је подложно сљедећим ризицима:

- ✓ пројекције прихода од индиректних пореза уско су везане за пројекције макроекономских показатеља ДЕП-а. Свако одступање ових параметара од пројцираних вриједности представља ризик за пројекције прихода;
- ✓ слабији економски опоравак главних извозних партнера БиХ (ЕУ, земље ЦЕФТА) повећава ниво ризика за остварење макроекономских пројекција, а тиме и пројекција прихода од индиректних пореза у цјелини;
- ✓ слабљење борбе против црног тржишта дуванских прерађевина након окончања хармонизације пореског оптерећења цигарета у БиХ са стандардима ЕУ;
- ✓ масован одлив становништва може проузрочити смањење опорезиве потрошње коју су незапослени грађани који напуштају БиХ финансирани дохоцима из сиве економије или из дознака из иностранства, као и потрошње радноактивних особа које напуштају БиХ, чији ће се доходак због сељења породица већином трошити изван БиХ;

- ✓ појава екстерних шокова, у виду раста цијена нафте и деривата на свјетском тржишту изван садашњих очекивања, погодиће тржиште деривата у БиХ и негативно ће се одразити на потрошњу деривата, а тиме и на извршење пројекција прихода од акциза на деривате и путарине из цијене нафтних деривата.

III ФИСКАЛНИ ЦИЉЕВИ И ФИСКАЛНЕ ПОЛИТИКЕ У БиХ

Примарни фискални биланс, дефинисан у складу са чланом 1. став (2) Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини, планира се у 2020. години у виду суфицита, у износу од 289,3 мил. КМ или 0,8% пројецтираног БДП-а за 2020. годину, од чега:

- институције БиХ планирају дефицит од 67,5 мил. КМ,
- Република Српска планира суфицит од 76,1 мил. КМ,
- Федерација БиХ планира суфицит од 271,2 мил. КМ и
- Брчко Дистрикт планира суфицит од 9,5 мил. КМ.

3.1. Ниво и структура јавне потрошње

Ниво јавних расхода, као удио у БДП-у, у периоду 2020 - 2022. година треба смањивати са циљем да ниво јавних расхода консолидовано на нивоу БиХ буде испод 40% БДП-а.

Табела 3: Укупни јавни расходи у БиХ у период 2019 - 2022. година (у мил. КМ)

Расходи	2019	2020	2021	2022
институције БиХ	962.6	991.4	991.4	991.4
Федерација БиХ	9,307.40	8,964.40	9,054.40	9,179.80
Република Српска	4,581.20	4,663.90	4,657.80	4,709.10
Брчко Дистрикт	270.6	252.4	260.9	269.3
Укупно расходи (консолидовано)	15,121.80	14,872.10	14,964.50	15,149.60
БДП	35,346	36,893	38,720	40,699
Институције БиХ	2.7%	2.7%	2.6%	2.4%
Федерација БиХ	26.3%	24.3%	23.4%	22.6%
Република Српска	13.0%	12.6%	12.0%	11.6%
Брчко Дистрикт	0.8%	0.7%	0.7%	0.7%
Укупно у БДП-у	42.8%	40.3%	38.6%	37.2%

Извор: Рачунице Савјетодавне групе Фискалног савјета БиХ

3.2. Табеларни преглед оквира буџета

Структура расхода буџета је илустративна и оквирна, а сваки ниво власти у складу са усвојеним политикама утврђује коначну структуру расхода и прихода у својим ДОБ-овима и годишњим буџетима. У табеларном прегледу оквира буџета (у наставку) дат је консолидовани преглед прихода, расхода, финансирања и примарног биланса за период 2019 -2022. године, односно преглед за институције Босне и Херцеговине, Републику Српску, Федерацију Босне и Херцеговине и Брчко Дистрикт, те консолидовано за Босну и Херцеговину.

Извјештај укључује:

- приходе, расходе и финансирање буџета Институција Босне и Херцеговине (Табела 3.1);
- приходе, расходе и финансирање буџета Републике Српске (фонд 01) и фондова 02 до 05; приходе, расходе и финансирање корисника буџета Републике који послују преко властитих банковних рачуна изван ГКТ; приходе, расходе и финансирање буџета општина и градова; приходе, расходе и финансирање финансијских планова ванбуџетских фондова; приходе, расходе и финансирање финансијских планова ЈП "Путеви РС" и ЈП "Аутопутеви РС", те ино пројекте, средства "escrow" рачуна и путарине (Табела 3.2);
- приходе, расходе и финансирање буџета Федерације Босне и Херцеговине; приходе, расходе и финансирање буџета кантона; приходе, расходе и финансирање буџета општина и градова; приходе, расходе и финансирање финансијских планова ванбуџетских фондова и кантоналних дирекција за путеве, приходе, расходе и финансирање јавних предузећа и ино пројекте (Табела 3.3) и
- приходе, расходе и финансирање буџета Брчко Дистрикта и фондова у Брчко Дистрикту (Табела 3.4).

Напомена: Приликом поређења извјештаја по нивоима треба водити рачуна о разликама у обухвату података.

Институције БиХ

Табела 3.1а: Оквир буџета Институција БиХ (у мил. КМ)

ИНСТИТУЦИЈЕ БиХ	2018	2019	2020	2021	2022
Приходи	923,6	880,0	923,9	929,8	926,5
Порески приходи	750,0	750,0	780,0	780,0	780,0
Индиректни порези	750,0	750,0	780,0	780,0	780,0
Директни порези	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Остали порески приходи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Доприноси	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Грантови и трансфери	18,0	0,6	0,7	0,6	0,5
Остали приходи	155,6	129,4	143,2	149,2	146,0
Расходи	956,6	962,6	991,4	991,4	991,4
Бруто плате и накнаде	652,9	687,4	731,5	735,4	740,3
Издаци за материјал и услуге	173,3	181,6	181,5	182,6	194,9
Кamate	0,8	1,1	1,0	1,0	0,9
Субвенције, социјална давања и трансфери	25,8	20,1	17,2	15,4	15,3
Остали расходи	18,6	17,7	16,5	16,2	16,5
Нето издаци за нефинансијску имовину	85,2	54,6	43,7	40,7	23,5
Биланс	-33,0	-82,6	-67,5	-61,5	-64,9
Финансирање	33,0	82,6	67,5	61,5	64,9
Домаће	34,3	86,0	72,1	7,2	12,3
Отплата унутрашњег дуга	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Остало (+/-)	34,3	86,0	72,1	7,2	12,3
Спољно	-1,3	-3,4	-4,6	-4,6	-4,6
Повлачење ино кредита	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Отплата главнице ино кредита	-1,3	-3,4	-4,6	-4,6	-4,6
Непокривени вишак расхода	0,0	0,0	0,0	58,9	57,2

Извор: Министарство финансија и трезора БиХ

Република Српска

Табела 3.2а: Оквир буџета Републике Српске (у мил. КМ)

РЕПУБЛИКА СРПСКА	2018	2019	2020	2021	2022
Приходи	4.378,6	4.476,6	4.740,0	4.842,7	4.979,8
Порески приходи	2.435,1	2.520,5	2.647,2	2.724,8	2.821,9
Инди­ректни порези	1.927,2	1.999,5	2.109,4	2.171,3	2.250,4
Директни порези	481,5	489,1	497,8	512,8	529,4
Остали порески приходи	26,4	31,9	40,0	40,7	42,1
Доприноси	1.540,4	1.564,4	1.676,3	1.706,5	1.734,8
Грантови и трансфери	27,8	11,5	23,9	8,5	6,3
Остали приходи	375,3	380,2	392,6	402,9	416,8
Расходи	4.433,3	4.581,2	4.663,9	4.657,8	4.709,1
Бруто плате и накнаде	947,6	1.006,6	1.089,7	1.097,4	1.103,4
Издаци за материјал и услуге	365,5	386,7	383,0	383,6	386,2
Кamate	135,7	140,6	139,0	138,0	133,6
Субвенције, социјална давања и трансфери	2.225,9	2.290,0	2.369,4	2.417,5	2.418,4
Остали расходи	220,9	161,7	164,7	161,8	169,8
Нето издаци за нефинансијску имовину	537,7	595,6	518,1	459,5	497,7
Биланс	-54,7	-104,6	76,1	184,9	270,7
Финансирање	54,7	104,6	-76,1	-184,9	-270,7
Домаће	-294,3	33,3	-16,4	-71,4	-19,1
Отплата унутрашњег дуга	-442,9	-375,5	-268,7	-347,7	-325,4
Остало (+/-)	148,6	408,8	252,3	276,3	306,3
Спољно	346,0	27,3	-59,8	-113,5	-251,6
Повлачење ино кредита	654,9	291,2	171,1	138,0	6,1
Отплата главнице ино кредита	-308,9	-263,9	-230,9	-251,5	-257,7
Непокривени вишак расхода	3,0	44,0	0,1	0,0	0,0

Извор: Министарство финансија Републике Српске

Федерација БиХ

Табела 3.3а: Оквир буџета Федерације БиХ (у мил. КМ)

ФЕДЕРАЦИЈА БиХ	2018	2019	2020	2021	2022
Приходи	8.719,3	9.322,8	9.235,6	9.424,2	9.625,9
Порески приходи	4.140,9	4.392,0	4.509,3	4.678,7	4.836,4
Индиректни порези	3.261,9	3.526,6	3.626,0	3.779,8	3.923,6
Директни порези	878,2	864,7	883,2	898,8	912,8
Остали порески приходи	0,8	0,7	0,1	0,1	0,0
Доприноси	3.456,5	3.533,7	3.607,2	3.655,9	3.708,0
Грантови и трансфери	16,7	33,7	9,2	8,7	8,9
Остали приходи	1.105,2	1.363,4	1.109,9	1.080,9	1.072,6
Расходи	7.839,8	9.307,4	8.964,4	9.054,4	9.179,8
Бруто плате и накнаде	1.753,4	2.058,0	2.055,4	2.068,2	2.069,6
Издаци за материјал и услуге	1.734,7	2.033,2	1.956,8	1.967,5	2.008,3
Камате	113,3	140,0	137,0	155,0	161,7
Субвенције, социјална давања и трансфери	3.627,6	3.954,0	4.138,6	4.201,8	4.264,2
Остали расходи	308,4	544,6	316,5	318,6	320,8
Нето издаци за нефинансијску имовину	302,4	577,6	360,1	343,3	355,2
Биланс	879,5	15,4	271,2	369,8	446,1
Финансирање	-879,5	-15,4	-271,2	-369,8	-446,1
Домаће	-774,2	-441,1	-780,8	-615,6	-284,5
Отплата унутрашњег дуга	-270,8	-224,0	-487,9	-511,8	-572,8
Остало (+/-)	-503,4	-217,1	-292,9	-103,8	288,3
Спољно	26,2	95,1	368,0	44,6	-257,8
Повлачење ино кредита	563,4	587,1	822,9	563,8	241,7
Отплата главнице ино кредита	-537,2	-492,0	-454,9	-519,2	-499,5
Непокривени вишак расхода	-131,5	330,6	141,6	201,2	96,2

Извор: Министарство финансија Федерације БиХ

Брчко Дистрикт

Табела 3.4а: Оквир буџета Брчко Дистрикта (у мил. КМ)

БРЧКО ДИСТРИКТ	2018	2019	2020	2021	2022
Приходи	253,5	251,5	261,9	269,3	277,7
Порески приходи	203,9	208,0	217,7	224,5	232,1
Индиректни порези	175,7	179,5	187,8	194,6	202,2
Директни порези	28,2	28,5	29,9	29,9	29,9
Остали порески приходи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Доприноси	31,0	31,6	32,4	33,0	33,8
Грантови и трансфери	2,4	0,0	0,0	0,0	0,0
Остали приходи	16,2	11,9	11,8	11,8	11,8
Расходи	221,5	270,6	252,4	260,9	269,3
Бруто плате и накнаде	71,1	84,8	92,0	92,4	92,5
Издаци за материјал и услуге	67,6	72,0	72,9	73,7	80,9
Камате	0,4	0,4	0,8	0,7	0,6
Субвенције, социјална давања и трансфери	77,9	85,9	75,6	83,9	84,9
Остали расходи	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Нето издаци за нефинансијску имовину	4,5	27,5	11,1	10,2	10,4
Биланс	32,0	-19,1	9,5	8,4	8,4
Финансирање	-32,0	19,1	-9,5	-8,4	-8,4
Домаће	2,9	5,6	6,1	6,0	6,0
Отплата унутрашњег дуга	-0,6	-0,6	-0,7	-0,7	-0,7
Остало (+/-)	3,5	6,2	6,8	6,7	6,7
Спољно	-4,0	-8,1	-9,3	-8,0	-8,2
Повлачење ино кредита	2,8	0,6	0,0	0,0	0,0
Отплата главнице ино кредита	-6,8	-8,7	-9,3	-8,0	-8,2
Непокривени вишак расхода	-30,9	21,6	-6,3	-6,4	-6,2

Извор: Дирекција за финансије Брчко Дистрикта

БиХ: консолидовано

Табела 3.5а: Консолидовано БиХ (у мил. КМ)

БиХ-КОНСОЛИДОВАНО	2018	2019	2020	2021	2022
Приходи	14.275,0	14.930,9	15.161,4	15.466,0	15.809,9
Порески приходи	7.529,9	7.870,5	8.154,2	8.408,0	8.670,4
Индиректни порези	6.114,8	6.455,6	6.703,2	6.925,7	7.156,2
Директни порези	1.387,9	1.382,3	1.410,9	1.441,5	1.472,1
Остали порески приходи	27,2	32,6	40,1	40,8	42,1
Доприноси	5.027,9	5.129,7	5.315,9	5.395,4	5.476,6
Грантови и трансфери	64,9	45,8	33,8	17,8	15,7
Остали приходи	1.652,3	1.884,9	1.657,5	1.644,8	1.647,2
Расходи	13.451,2	15.121,8	14.872,1	14.964,5	15.149,6
Бруто плате и накнаде	3.425,0	3.836,8	3.968,6	3.993,4	4.005,8
Издаци за материјал и услуге	2.341,1	2.673,5	2.594,2	2.607,4	2.670,3
Кamate	250,2	282,1	277,8	294,7	296,8
Субвенције, социјална давања и трансфери	5.957,2	6.350,0	6.600,8	6.718,6	6.782,8
Остали расходи	547,9	724,0	497,7	496,6	507,1
Нето издаци за нефинансијску имовину	929,8	1.255,3	933,0	853,7	886,8
Биланс	823,8	-190,9	289,3	501,6	660,3
Финансирање	-823,8	190,9	-289,3	-501,6	-660,3
Домаће	-1.031,3	-316,2	-719,0	-673,8	-285,3
Отплата унутрашњег дуга	-714,3	-600,1	-757,3	-860,2	-898,9
Остало (+/-)	-317,0	283,9	38,3	186,4	613,6
Спољно	366,9	110,9	294,3	-81,5	-522,2
Повлачење ино кредита	1.221,1	878,9	994,0	701,8	247,8
Отплата главнице ино кредита	-854,2	-768,0	-699,7	-783,3	-770,0
Непокривени вишак расхода	-159,4	396,2	135,4	253,7	147,2

Извор: Рачунице Савјетодавне групе Фискалног савјета БиХ

3.3. Горње границе задужења буџета

Ограничења износа дуга на свим нивоима власти у Босни и Херцеговини, утврђена су законима, и то:

- Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 52/05),
- Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 71/12, 52/14 и 114/17), и
- Законом о дугу, задуживању и гаранцијама у Федерацији Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 86/07, 24/09, 44/10 и 30/16).

Република Српска

Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 71/12, 52/14 и 114/17) утврђено је да јавни дуг Републике Српске (дуг Републике Српске, дуг јединица локалне самоуправе и дуг фондова социјалне сигурности) на крају фискалне године не може бити већи од 55% БДП-а 41 оствареног у тој години (у 2020. години: 6.370,7 мил. КМ), док укупан дуг Републике Српске (јавни дуг Републике Српске, дуг јавних предузећа, Инвестиционо-развојне банке Републике Српске и институција јавног сектора) на крају фискалне године не може бити већи од 60% БДП-а оствареног у тој години (у 2020. години: 6.949,8 мил. КМ).

Федерација БиХ

Укупан приход градова и општина у Федерацији БиХ остварен у 2018. години износи 890,2 мил. КМ.

Градови и општине се, у складу са одредбама Закона о дугу, задуживању и гаранцијама, могу дугорочно задужити уколико у вријеме одобрења задужења износ сервисирања дуга који доспијева у свакој наредној години, укључујући и сервисирање за предложено ново задужење и све зајмове за које су издате гаранције града и општине, не прелази 10% прихода остварених у претходној фискалној години. 10% прихода општина и градова остварених у 2018. години износи 89,02 мил. КМ, што представља законско ограничење укупног годишњег сервисирања обавеза свих општина, с тим што се свака општина/град појединачно може задужити уколико у вријеме одобрења дугорочног задужења износ сервисирања дуга који доспијева у свакој наредној години, укључујући и сервисирање за предложено ново задужење и све зајмове за које су издате гаранције општине/града, не прелази 10% прихода конкретне општине/града остварених у претходној фискалној години.

Укупан приход кантона у Федерацији БиХ остварен у 2018. години износи 2.301,2 мил. КМ.

Кантони се, у складу са одредбама Закона о дугу, задуживању и гаранцијама, могу дугорочно задужити уколико у вријеме дугорочног задужења износ сервисирања дуга за укупан унутрашњи и спољни дуг и гаранције кантона које доспијевају у свакој наредној години, укључујући и сервисирање за предложено ново задужење и све зајмове за које су издате гаранције кантона, не прелазе 10% прихода остварених у претходној фискалној години и у оквирима укупних ограничења. 10% прихода кантона остварених у 2018.

41 Према процјенама Министарства финансија Републике Српске, процијењени номинални бруто домаћи производ Републике Српске у 2020. години ће износити 11.583,0 мил. КМ.

години износи 230.116.973 КМ, што представља износ укупног могућег годишњег сервисирања свих дугова (обавеза) кантона, с тим што се сваки кантон појединачно може задужити уколико у вријеме дугорочног задужења износ сервисирања дуга за укупан унутрашњи и спољни дуг и гаранције које доспијевају у свакој наредној години, укључујући и сервисирање за предложено ново задужење и све зајмове за које су издате гаранције кантона, не прелазе 10% прихода конкретног кантона остварених у претходној фискалној години.

Консолидовани приход Федерације БиХ и кантона у 2018. години износи 4.460,7 мил. КМ, од чега:

Федерација БиХ 2.159,5 мил. КМ

Кантони 2.301,2 мил. КМ

Федерација се може дугорочно задужити уколико износ сервисирања дуга за укупан унутрашњи и спољни дуг и гаранције које доспијевају у свакој наредној години, укључујући и сервисирање за предложено ново задужење и све зајмове за које су издате гаранције Федерације, заједно са ограничењима износа дуга кантона не прелазе 18% консолидованих прихода Федерације и кантона остварених у претходној фискалној години. Годишње сервисирање дуга Федерације и кантона може износити максимално 18% консолидованих прихода Федерације и кантона остварених у 2018. години, односно до 802.927.862 КМ. Годишњи сервис дуга у 2018. години свих нивоа власти у Федерацији БиХ може износити до 892,0 мил. КМ годишње, од чега:

- сервис дуга општина и градова до 89,02 мил КМ (10% у односу на укупан приход у 2018. години)
- сервис дуга кантона до 230,1 мил. КМ (10% у односу на укупан приход кантона у 2018. години)
- сервис дуга Федерације БиХ до 572,9 мил КМ, што представља разлику између 803,0 мил. КМ (колико износи 18% консолидованих прихода Федерације БиХ и кантона из 2018. године) и 230,1 мил. КМ (што је 10% прихода кантона остварених у 2018. години).